

פרטי-כל - ישיבה מה/שב"ט של הממשלה - ד' בניסן תשכ"ט -  
23.3.69

נכחו השרים:

רה"מ ג. מאיר - יו"ר  
י. אלון  
י. אלמוגי  
ז. ארן  
י. ברזילי  
ח. גבתי  
י. גלילי  
מ. דיין  
ז. ורהפטיג  
י. ישעיהו  
מ. כרמל  
י. ספיר  
פ. ספיר  
מ. קול  
ח.מ. שפירא  
י.ש. שפירא  
ז. שרף  
א. ששון

נעדרו השרים:

א. אבן (בחו"ל)  
מ. בגין (חולה)  
י. בורג (בחו"ל)  
מ. בנטוב (בחו"ל)

מ. ארנון - מזכיר הממשלה  
י. הרצוג - מנכ"ל משרד ראש הממשלה

רשמו: ל. צ'סנר  
י. מימון

סדר היום:

498. דברים לזכרה של שושנה פרסיץ ז"ל
499. סודיות דיוני הממשלה
500. נסיעות שרים
501. שאלה
502. סקירה מדינית
503. מינוי יושב-ראש רשות השידור ומשנהו ומינוי הועד המנהל לרשות השידור
504. סקירה בטחונית
505. עזבון אורח בריטניה - שמעון נסים ז"ל
506. החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר-העתיקה
507. המלצות הועדה המשותפת לממשלה ולסוכנות היהודית להצבת יד לזכרו של ראש-הממשלה לוי אשכול ז"ל



498. דברים לזכרה של שושנה פרסיץ ז"לראש הממשלה ג. מאיר:

אני פותחת את הישיבה.

אני מבקשת שנקום לזכרה של שושנה פרסיץ ז"ל.  
(חברי הממשלה קמים).

הלכה לעולמה דמות יוצאת מן הכלל, והנוף האנושי הישראלי לא יהיה אותו הנוף שהיה אתה. היא היתה אשה שבכל מה שהיא טיפלה בו היא השאירה חותם מאישיותה. אין ספק שהספרות העברית והתרבות העברית התקדמו בזמנו במידה רבה מאד אודות לפעילות שלה ולהתעניינותה בשטח זה.

היא המשיכה במפעלה זה בארץ, אבל לא הסתפקה בזה, אלא היתה פעילה גם בעיריית תל-אביב ובמוסדות חינוך. אנחנו זוכרים אותה בכנסת, בפעילות שלה בועדת החינוך והתרבות. בכל מה שעסקה היתה שושנה פרסיץ אישיות שאי-אפשר היה לראות אותה כאחת מרבים.

צר לנו שבתקופה האחרונה לא היתה יכולה להיות פעילה כדרכה, וצר לנו שהיא איננה. בשם הממשלה נשלח תנחומים למשפחתה.

499. סודיות דינוי הממשלהראש הממשלה ג. מאיר:

חברי הממשלה, אני מבקשת את סליחתכם אם אני אגיד דברים אחרים חמורים, באשר העניין חמור.

אנחנו ישבנו כאן ביום שלישי ודנו בעניין שכולנו חשבנו שהוא אחד הדברים החמורים והחיוניים ביותר למדינה. ביקשתי - והיה נדמה לי שכולנו מסכימים לכך, - ואמרתי שאסור שיודלף אפילו דבר אחד מהדיון הזה. אני לא צריכה לספר לכם מה קרה אחרי זה.

עובדה היא שהדוקומנטים האלה היו בידי המשרדים לפני ישיבת הממשלה וזה הודלף אחרי ישיבת הממשלה.

עלי להגיד, זה הופיע ב"מעריב" אבל אנחנו יודעים שכל הסיפור היה גם במערכת "ידיעות אחרונות". לזכותם של אנשי "ידיעות אחרונות" צריך להגיד שהם החליטו לא לפרסם זאת, מפני שהם חשבו שזה מביא נזק למדינה.

השר פ. ספיר:

לאיזה מיסמכים את מתכוונת? אני לא הייתי באותה

ישיבה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כל המברקים על השיחות והמשא ומתן של השר אבן עם

ניכסון ועם רוג'רס.

כלומר ש"ידיעות אחרונות" לא קופח, היה שוויון גמור ביניהם, היה להם דין וחשבון מפורט ו"מעריב" פירסם זאת ביום רביעי, ואחר כך המשיכו "לטפל" בזה כמובן גם ביום שישי.

לדבר זה היו מיד תגובות, גם כאן מצד השגריר וגם

שם. נאמרו לנו דברים לגמרי ברורים, שיש להם ספק IF THEY CAN DO BUSINESS WITH US. יש להם ספק אם אנחנו שותף סודי לדיונים סודיים על ענינים. אלה אנשים שרק נכנסו לתפקידיהם. אין לנו חוזה עם ארצות הברית שהם מוכרחים לדבר אתנו. הם אומרים - אפשר להאמין ואפשר לא להאמין להם, אבל בכל אופן אנחנו נתנו להם תירוץ לכך - שאת המיסמך הזה הם לא הראו, לא לכריטים ולא לאף אחד.

עכשיו אני רוצה להגיד מה הרגשתי. הרגשתי היא כי במידה ואני מביאה דברים לממשלה, אני נהפכת לאמצעי של חבלה בעניני המדינה. אינני יודעת מה לעשות ואני מבקשת עצה. אינני מבינה איך אפשר לנהל ענינים כאלה בלי להביא את הדברים לממשלה. האם הממשלה תסכים שיביאו לה דברים סלקטיביים שמותר להדליף; ודברים שאסור להדליף, שהם ודאי הדברים החשובים, לא להביא לשולחן הממשלה? אני בכל-אופן לא יודעת לעבוד כך. אני מבקשת עצה מה לעשות.

שר הבטחון אמר ביום שלישי שזה בא משני משרדים, ממשרד החוץ וממשרד ראש הממשלה. אני רוצה להגיד לכם, מה שנתקבל מאז גמר ישיבת הממשלה ועד היום - והדברים היו במשרד החוץ ובמשרד ראש הממשלה - לא הודלפו. זו עובדה. אני חושבת שאנחנו דנים כאן בדיני נפשות. השיחה האחרונה בין השר אבן לבין רוג'רס נגמרה בכך שהוא אמר: אינני יודע - לפני כן הוא התחייב לדברים אחרים - אם אפשר לקיים אותם או לא.

השר י. ספיר:

זה לא מקרה אולי ששני עתוני הערב היה להם הסיפור הזה, וזו לא הפעם הראשונה. זה שנים אני חושב שהם מפרסמים תמיד דברים שאינם מיועדים לפירסום, והם יודעים אותם. הם יודעים את הכל מניה וביה. אני מבין שהדברים התפרסמו שם מיד למחרת ישיבה זו או אחרת.

אינני יודע אם יש מונחה שיכול לאור עובדה זו, להגיע לחוגים מסויימים שקשורים דווקא לשני העתונים האלה. העניינים אינם כל כך מורכבים שאי אפשר להגיע לסוד הקשר.

אבל אני הייתי הולך יותר רחוק, זה ענין לשד המשפטים, והוא תמיד מתקשה בזה. אינני יודע אם אין הכרח שדברים אלה, שאינם מסוג עניינים בטחוניים, יהיה דינם כדין עניינים בטחוניים, ויחולו עליהם כל המיגבלות וכל הסידורים של צנזורה.

שד המשפטים י.ש. שפירא:

זה חל ממילא, ואין לי מה להוסיף.

השר י. ספיר:

אז הצנזורה צריכה להפסיק ולא לתת לפרסם, ואם יהיה צורך, הצנזור יתקשר אתם ויגיד להם שזה יותר מדי חמור ואי אפשר לשחק עם זה.

שד המטרה א. ששון:

אבל מי שמעביר להם את הדברים, אלה שרים.

השר פ. ספיר:

אם מדברים על ענין מסויים קונקרטי של מיסמכים שהיו בשני משרדים, ולפעמים נותנים מיסמכים כאלה גם לשרים לקרוא פה...

ראש הממשלה ג. מאיר:

אלה מיסמכים ששרים קראו, והדברים שהודלפו קראו שרים. מעניין, שם יש נקודה אחת שאי-אפשר היה להדליף אותה, כי אי-אפשר היה לעמוד על ההבדל שבין מלה זו לבין מלה אחרת. זה כמעט כאילו נתנו את המיסמך לידי העתונאים. כאילו משהו שנאד מבין על מה מדובר רשם את זה לפניו. זה דבר מזעזע.

השר פ. ספיר:

אז אני מוותר על מה שרציתי להגיד, חשבתי שאלה מיסמכים שהיו במשרדים. אם כך, צריך להטיל על איש מקצוע לבחון, לבדוק ולחקור את הדבר, אבל היות וגם שרים קראו זאת, זה כבר אחרת.

אני רוצה להגיד שאני חושב שכבודו של השולחן הזה לא ייפגע אם החברים כאן לא יקראו את כל המיסמכים. אני יושב ליד השולחן הזה לא מעט זמן, ואינני חושב שכבודי ייפגע אם לא אדע כל פרט ופרט בענין זה או אחר. אני יכול להביא דוגמאות של ענינים שפורמלית השולחן הזה אינו נושא בהם באחריות הכי-גדולה, והוא אפילו הפקיע את זכותו והוא אינו מטפל בזה עמונה או עשר שנים.

יש גם ענינים אחרים לא-פוליטיים, אני למשל במשך 12-13 שנה טיפלתי במסגרת תפקידי בענינים כלכליים, ולא חשבתי שזה אסון אם לא כל שר יידע כל ענין וענין. אני יכול לתת רשימה ארוכה של דברים, ולא-דווקא ענין הפיחות, שבו שום שר לא ראה עצמו נפגע אם הוא לא ידע על כך קודם לכן. אני אפילו לא בטוח אם בשטח זה יודעים הכל גם עכשיו, והייתי יכול להדגים. בכל משרד, לא-דווקא במשרד המסחר-והתעשייה ובמשרד האוצר, יש דברים כאלה. אני מבין שצריך להביא לכאן סקירה כללית על הענינים. איננו עומדים להחליט אם להסכים עם אמריקה, שצריך לסגת מאיזה מקום. זה ענין שצריך להכריע בו.

אצלנו יש סדר כזה, מסביב לשולחן הזה יושבים עשרים ושניים איש, ולפעמים אפילו לא חשר עצמו, הוא מדבר עם המזכיר או מכתוב מכתב, ואיכשהו זה יוצא. אני מחפש דרך להגיע לשרידים של שיחה טלפונית שלי עם מישור במסגרת המפלגה, לא כאן, ואינני יכול לגלות.

אני מכיר עתונאים שמתפארים בכך שהם מקבלים חומר מהשרים זה שנים רבות. לא פעם דיברתי על זה עם שר הפנים. האם אני אלך להגיד לשר שהוא שמתלוצצים על חשבוננו? אני צריך לרדת מרעתי.

אני חוזר ואומר, לדעתי לא תהיה בזה שום פגיעה, אם השולחן הזה לא יידע בדיוק מה אמר רוג'רס לשר אבן, ולא יהיה זה אסון אם הוא לא יידע כל מלה וכל נוסח שדובר עליו באותה שיחה. אפשר ללכת בדרך זו, כי אם לא, יחדלו לדבר אתנו. אינני יכול להביא דוגמאות מממשלות אחרות בעולם, אבל אינני חושב שקיים דבר כזה באיזה מקום אחר. אני יודע שגם שיחה כזאת לפעמים עוברת הלאה, ולא-פעם שמעתי התלוצצות כזאת על חשבון שרים.

אני רוצה להגיד לראש-הממשלה - זו הפעם הראשונה שאני יושב בישיבה בראשותה, ביום ג' לא הייתי בישיבה, - אם יש שאלה לעבור על לאו של קולגיאליזם או על לאו של סיכון ענינים, העבור על לאו של קולגיאליזם. אני לא אתרעם אם לא אדע נוסח של מלה זו או אחרת, שבעבור חודש ערכה כקליפת חשום, אבל כאשר מדליפים אותה בזמן הדיונים ערכה רב.

שר הכטחון מ. דיין:

אני רוצה להגיד שני דברים, האחד לגבי העבר, והדבר השני לנדב עצה, לפי בקשת ראש-הממשלה, לגבי העתיד.



קודם-כל לגבי העבר - במידה ששטחי לב, יוסף חריף ואריה צימוקי היו מרווחים לפעמים אחרי ישיבות הממשלה ולפעמים חומר אחר לא משיבות הממשלה, אבל חומר חסוי במדיניות החוץ, על כך היה בעיקר בשני העתונים האלה.

מה שאמרתי בישיבה הקודמת אודות שני המשרדים, אמרתי זאת על יסוד ידיעה. פעם עלה לי הדם לראש בקשר להדלפה מסויימת, וכאשר שאלתי על כך את עדי יפה, הוא אמר לי: מה אתה רוצה מחיי, אני לא יותר מפקיד, יתנו לי הוראות - לא אדליף, תפנה אל הממונים עלי. אפשר לשאול את המזכיר אם הוא לא אמר כך. אני לא הייתי אומר זאת אילו המזכיר לא אמר לי זאת.

אני רואה דבר זה במלוא החשיבות, שראש-הממשלה מוכנה למנוע לחלוטין דבר זה.

אני בעד זה שנטיל על הש"ב וכל מי שצריך למנוע דבר זה, ואם זה שר או משרד של שר וחשד אינו יודע, שהוא יעיף אותו פקיד שהיה מקור ההדלפה. ואם זה שר בעצמו, לדעתי הוא אינו יכול להיות חבר בממשלה, זה דבר נורא, זו מעילה.

אינני יודע מה הנוהג עכשיו בצה"ל אבל בשעתו, כאשר אני הייתי רמטכ"ל, היו מאזינים, כולל השיחות של הרמטכ"ל, ומדי פעם בפעם היו מעירים לי: "בשיחה זו וזו לא היית זהיר בענייני בטחון". אף אחד מאתנו לא ראה פגם בדבר שיש האזנה, כי אנחנו עוסקים בדברים סודיים. היה מישור שהיה בא, טופח לי על השכם ואומר: אדוני הרמטכ"ל, ידוע לנו שבענין זה אמרת כך וכך. היו מאזינים גם בבית וגם במשרד, וזה היה ביריעתי ובהסכמת כל השכבה העליונה. היתה האזנה כדי למנוע תקלות. מדי פעם בפעם היו מעלים דברים, והתברר פעם שקצין זה או אחר משוחח עם עתונאי. היו גם דברים כאלה. זו היתה הדרך היחידה להבטיח אטימות הרמטית. כאשר התברר שקצין מסויים דיבר עם עתונאי על עניינים צבאיים, "עלו" עליו ואמרו לו שמאזינים לשיחות גם של הרמטכ"ל, לפי הוראות הרמטכ"ל. היו

מעירים לקצין, אם הוא מדבר עם אורי דן או עם מישור אחר, ומוסר לו אינפורמציה.

זה דבר חמור ממדרגה ראשונה. אינני מוכן לקבל דבר אחד כלפי עצמי, מה שמציע כאן השר פנחס ספיר, שיהיה חומר שלא יגיע לידיעתי. במה שאני עוסק, מה שיועד סקיד משרד החוץ האמריקני בענייני בטחון שקשורים למדינת-ישראל, גם אני רוצה לדעת.

השר פ. ספיר:

לא הצעתי זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

אתה אמרת שלא יביאו הכל לשולחן הזה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוץ:

הוא דיבר על דיווח.

שר הבטחון מ. דיין:

אני לא אציע שיהיה דבר שאני אקבל ואתה לא תקבל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוא מדבר עכשיו כשר בממשלה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני לא אומר שאני צריך לדעת זאת ומישהו אחר לא צריך לדעת זאת. שדו"ש שרף או בגין לא צריכים לדעת...

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מוותר.

שר הבטחון מ. דיין:

יבוא חשד בגין ויגיד שהוא אינו מוותר.

אינו רוצה לוותר על הזכות להחליט אם בפעולה מסוימת צריך להנחית כוחות קרקע או לא. אני מקבל זאת, הממשלה מותר לה להיות מעורבת בעניינים. אני לא אציע לאחרים לוותר אם אני לא מוותר. אין טעם שאני לא אדע אם מדובר בשיחות כאלה.

אבל ענין ההדלפות האלה הוא נושא, גם במהותו וגם במשקלו, שזה מפחית מערכנו כממשלה. צריך למנוע זאת ולנקוט כל האמצעים הטכניים הדרושים כדי לסגור אפשרות זו. צריך להאזין ולהקשיב ולעקוב, ולגמור עם הנגע הזה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני עייפתי כבר לדבר בענין זה, זה לא מהיום, זה נמשך הרבה זמן. אני זוכר שלוי אשכול ז"ל אמר לי: אגיד לך את האמת, לא את הכל אני יכול להביא לממשלה. היו דברים שהוא לא הביא אותם. אמרתי לו איזה דבר על כך, אבל זה לא חשוב.

בזמנו הקימונו שתי ועדות, האחת בראשותו של חשד גלילי, כדי לחקור ולנקוט אמצעים כדי לעקור את הרע הזה מתוכנו; וועדה שניה, ששד המשפטים היה היושב-ראש שלה, למשא-ומתן עם העתונאים, ואנחנו רואים את התוצאות עכשיו.

כנראה שיש בתוכנו כאלה שהם חולים במחלת ההדלפה. לו היה להם קצת כבוד עצמי, היו צריכים לקום ולומר: אני מחפטר מהממשלה כי אינני יכול לשמור על סודות. לדעתי זה אחד הדברים העיקריים של הממשלה לשמור על סוד, כי בלי זה אין ממשלה. אפשר להזמין עתונאים לכאן, ואז אולי הם יהיו יותר אחראים מאשר עכשיו.

כל הזמן חיפשנו דרך למען לא לפגוע באנשים שמוציאים את העניין החוצה. לא רצינו כל כך לפגוע בזה. אחד פעם שאל אותי: אתה תגיד לי שחבר זה וזה יוצא מהממשלה? אמרתי לו: כן, והוא קיבל "שוק". לו אני הייתי עושה כך, הייתי אומר לעצמי לא לשבת בממשלה זו.

אני לא יכול לקבל את הדעה שחברי-הממשלה יהיו חברי-ממשלה לחצאין, שיידעו מה שלא יזיק למישהו, והדברים החשובים ביותר הם לא יידעו. בסופו של דבר אנחנו צריכים בהרבה מקרים להחליט על איזה דבר, ואנחנו לא יכולים להחליט בלי לדעת את העניינים מיסודם.

אני רוצה לומר, אני לא הייתי מתבייש למנות אדם מחש"ב או מישהו אחר שמומחה בזה, שיטפל בזה. הם יכולים להגיד שאסור לדבר, ולפי החוק אסור לדבר, זה אין להעלות על הדעת. ידידי שר המשפטים לא מעלה על דעתו שיימצא מישהו, שלמרות שיש חוק יגיד שאסור להגיד משהו, ובכל זאת אומרים. אם לאנשים אלה אין אומץ להגיד שהם מחפטרים, יבוא מישהו ויגלה אנשים אלה. אין דבר בעולם שאי אפשר לגלות. הייתכן שבדברים כאלה, שיש עתוננים שמדפיסים זאת, ויש מי שמוסר להם זאת, שאי-אפשר יהיה לתפוס מי עושה דבר זה?

אני אומר באופן הברור ביותר, ראש-הממשלה צריכה לדאוג לכך, למנות אדם שיחקור וידרוש, ומי שייתפס בזה מוכרח לבוא על עונשו. אם אי-אפשר, אינני יודע בכלל אם יש מקום לשבת בממשלה כזאת. זה היום לא תענוג רב לשבת בממשלה, שהיא לא תדע מה שנעשה בממשלה, ושמותר יהיה לחבריה לדעת רק מה שנחפרסם בעתונים.

פה יש צורך בקצת העזה (היו"ר רה"מ ג. מאיר: אם תחליטו) - ואני מציע למסור לאנשים מומחים, שהם יודעים איך לתפוס. אם אפשר לתפוס את אלה שהניחו פצצות בשופרסל, הם יכולים למנוע גם דבר זה. זה לא פחות חשוב.

שר הבריאות י. ברוזילי:

השבוע כאשר נתפרסם הדבר הזה ב"מעריב" בפעם הראשונה, במקרה ראיתי את השר יוסף ספיר ואמרתי לו: תראה מה קורה כאן, וכוונתי היתה לא רק לסיפור עצמו. אינני יודע על מה היה הרוגז של האמריקנים, האם רק על הסיפור, או על הכותרת המטעה, בה היה כתוב שהממשלה החליטה להפסיק את ההתדיינות עם האמריקנים בעניין זה. קודם כל זה גם לא נכון, וזו גם היתה התגרות מודגשת. וזה מעניין, מיד נזדמנו לאותו מקום חריף וצימוקי, במקרה היו שניהם יחד והם שאלו אם זה נכון. אמרתי קודם כל: זה לא נכון.

שר התחבורה מ. כרמל:

זה כבר הדלפה.

השר י. ספיר:

זה אחד "הקונצים" של העתונאים.

שר הבריאות י. ברזילי:

זה היה דבר אופייני.

אני רוצה לומר, בענין זה קורים דברים משונים. לא פעם קרה לי שעתונאים סיפרו לי דברים שלא הגיעו לשולחן הממשלה, והם מגיעים לשולחן הממשלה באיחור זמן. הם יודעים זאת קודם. הפעם ראש הממשלה מוכיחה עובדה הפוכה. את אומרת שהיו מיסמכים איזה ימים בתוך המשדדים ולא הגיעו אל העתונאים, ואחרי ישיבת הממשלה הדברים הגיעו. איני יודע כמה שדים קראו את המיסמכים.

שר התחבורה מ. כרמל:

במזכירות הממשלה ודאי יודעים מי קרא.

שר הבריאות י. ברזילי:

אינני מניח שכל-כך הרבה שדים הטריחו את עצמם וקראו מיסמכים אלה. שמענו כאן בקריאת הביניים של שר המשפטים, שבעצם החוק רשאי לראות את החומר הזה כחסוי, ואז הצנזור אולי יכול להפעיל את סמכותו. אם יש חומר חסוי, שהוא פוליטי-בטחוני - ועכשיו כל כך קשה אצלנו להפריד בין פוליטיקה ובין בטחון - אז כל מה שחסוי חייב להיות חסוי לא רק מבחינת הדיבור, המדינה צריכה להיות חסויה מפני פקיד ושר שמפר דבר זה. מבחינה זו לדעתי צריך להפעיל את החיסוי על העתונות, ואם זה גם מגיע אליהם מאיזה מקור שלא יהיה, זו אינפורמציה שפירסומה פוגע בהויתנו המדינית ובמצבנו הבטחוני, וצריך להטיל על זה צנזורה.

אני מציע לקבל כל מה שכאן יוצע כדי להגיע למקור

ולהפסיק זאת.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

אני מקבל את הצעת השר יוסף ספיר וגם את הצעת השר דיין, אבל לא פעם אתה קורה, שאנחנו חשדים, כפי שאמר כבר השר ברזילי, שומעים אינפורמציה מעתונאים, שיודעים את הדברים יותר טוב מכל חשדים. יש שדברים מגיעים לעתונות בזמן שאנו דנים בהם בישיבת הממשלה. אני מכיר מקרים בהם דנו כאן על איזה ענין ואמרו שהוא סודי, וכאשר יצאנו מהישיבה זה כבר היה בעתונות הערב. על כן אני מציע לקבל מה שהציעו השר דיין והשר יוסף ספיר, כדי להגיע למקור, ואני מציע במקרים אלה להטיל צנזורה. אני מציע שמי שיוטל עליו לחקור ולחפש, יבדוק את הדברים גם במשרדים שם נמצא החומר, ולא רק אצל חשדים.

שר המטרה א. ששון:

לפעמים קורה, שמה שמתפרסם ב"מעריב" לא צריך יותר אלא לשים עליו מרכאות, כי אלה ציטטות מדוייקות. כאשר אני קורא זאת אני מתמלא הערכה לאיש שמוסר זאת, איך הוא יכול לזכור בדיוק מה שנאמר. אפילו אם היו לוקחים זאת מהפרוטוקול, זה לא היה יוצא כל כך מסודר.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

להיפך, זה ערוך יפה. מה שהיה בעתונות ביום שישי, זה היה בישיבת הממשלה ועוד יותר טוב.

שר המטרה א. ששון:

לפעמים, לפני שאנחנו נכנסים לישיבת הממשלה העתונאים יודעים על מה הולכים לדון ואפילו מה עומדים להחליט.

אני שולל את הצעת השר פנחס ספיר, שחברי הממשלה אינם צריכים לדעת את כל הדברים. חברי הממשלה נתמנו כדי להחליט על דברים ולנהל ענינים באופן קולקטיבי, ואי-אפשר להביע להם אי-אמון כזה.

אני רוצה להציע שתי הצעות. ראשית, אני מציע שמזכיר הממשלה לא יתן להשתתף לעתונאי, שהעתון שלו מדליף משיבת הממשלה, ביום ראשון אחר-הצהריים, אחרי ישיבת הממשלה, במסיבת-העתונאים שהוא מקיים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

העתון לא מדליף.

שר המשטרה א. ששון:

העתון שמפרסם את ההדלפות, לא יתנו לנציגו להשתתף במסיבת-העתונאים.

אני שולל את ההצעה למסור את הדבר לש"ב. חש"ב אינו יכול לעמוד על זה. עד כמה שאני יודע, ישנם שרים שמוסרים את הענינים אפילו דרך הטלפון. בצה"ל מותרת האזנת סתר או נקיטת אמצעים כאלה, לגורם שאינו צה"ל זה אסור. (השר י.ש. שפירא: מי זה אומר?) - עד כמה שאיש ש"ב משתדל, יכולים לעקוף אותו. על כן אני מציע הצעה שניה, שראש-הממשלה תעביר בין השדים התחייבות לשמירת סודיות דיוני הממשלה, ושכל אחד יחתום על התחייבות זו.



ראש הממשלה ג. מאיר:

מסרו לי שזה כבר היה.

שר המשטרה א. ששון:

אינני זוכר שחתמנו, היתה פעם הצעה כזאת. אני מציע שראש-הממשלה תעביר התחייבות ושכל השדים יתחייבו בכתב, ואם מישאו יתרוג ממה שכתוב בהתחייבות הזאת, יראה את עצמו מפוטר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ראשית אני רוצה לומר שאני קראתי את שני המיסמכים ולא ראיתי שאני עושה בזה דבר לא-נכון. אני חושב שהיתה זו חובתי לקרוא את המיסמכים, אם אני צריך לחוות דעה בענין זה. אינני מקבל את הצעתו של ידידי אשר פנחס ספיר, שלא יספרו את הכל לממשלה. כמובן שיש דברים שלא מספרים לממשלה ואיש אינו מתרעם. בדרך-כלל זה מתפקיד הממשלה לדעת שיש משא ומתן נגיד בין שר החוץ שלנו ובין שר החוץ האמריקני, וכולנו יושבים בענין זה על "גחלים לווחות". אי-אפשר בענין זה לא לדעת ולהמשיך לשבת בממשלה.

הצרה הגדולה היא שיש הרגשה בציבור ויש הרגשה גם בממשלה, ואני חושש שגם אצל ראש הממשלה, שזה לא הוגן לרדוף את העתונאי המפרסם כאשר ישנו שר שהדליף. גם אני שותף להרגשה זו, אבל אני אומר: ההכרח לא יגונה. אני בעד זה שיאזינו לשיחות טלפוניות של שדים לצורך זה, ואין זה אסור לפי החוק. כל הדברים האלה ייעשו.

יחד עם זאת, אני מציע הצעה מעשית נגד הפירסומים. היום ישנה צנזורה רק בענינים בטחוניים. לפי החוק אין צנזורה על יחסי חוץ, והיא אינה קיימת.

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

החוק אוסר צנזורה בעניני חוץ?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא, אבל הצנזורה מותרת לעניני חוץ אך היא מוגבלת לעניני בטחון ובשטח זה יש לנו הסכמים מלפני עשרים שנה. אני בעד זה שנוציא תקנות לשעת-חירום ונאשר אותן בכנסת, של הטלת צנזורה על דיונים בישיבות הממשלה וכישיבות ועדות הממשלה. יש להרחיב בענין זה את הצנזורה, כי אנחנו הלכנו לעתונאים - שלושה שרים: חשד בגין, חשד גלילי ואנכי, - והצענו להם לשתף פעולה אתנו כדי שנוכל לתת להם יותר אינפורמציה ולא יצטרכו להדליף. הם ישבו ודנו בענין בשתי ישיבות, נתנו לנו ארוחת-צהריים, ואחר-כך כתבו מכתב שאינם רוצים לשתף אתנו פעולה.

אני חושב שזה דבר לא-פופולרי, ויהיו ודאי מאמרים חריפים בעתונות, ובמחצית השנה שלפני הבחירות האנשים ירגישו את עצמם כך, וחברי-כנסת שרוצים להיבחר גם כן יהיו דמוקרטים גדולים, אני נגד דמוקרטיה כזאת, אני רוצה שתהיה צנזורה על מה שדנים כאן, ויוכלו למסור זאת לצנזורה מוקדמת. זה צריך לעשות.

דבר שני שאני מציע, אני בעד זה להביא עתונאים

ועתונים למשפט.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מה הם אשמים?

שד המשפטים י.ש. שפירא:

תסלח לי, אני חושב שהם אשמים. אם שד בא ומדליף, והוא מפרסם, והוא אומר שהאתיקה המקצועית שלו אינה מרשה לו לפרסם מי חשד, שיעמוד למשפט. דברים אלה אסור לפי החוק לפרסם, אותו אני יכול לתפוס, את חשד אולי חש"ב ימצא, אני בענין זה די פסימי. זה דבר אחר בצבא, שמדברים בטלפון והקשיבו לשיחות טלפוניות של הרמטכ"ל והקצינים. אבל חשדים מסתובבים בכל מיני מקומות, ובאים גם לכל מיני מקומות פרטיים. אינני מאמין שאפשר יהיה למצוא, ואולי כן, אינני מומחה לעבודת דטקטיביזם. אבל מה שאני רואה כמו עיני, שחריף פירסם ב"מעריב" מה שהיה, וזה כבר היה אסור, כי לפי החוק זו עבירה.

אני מציע שאחרי הפסח נבוא לכנסת ונציע תיקון, כי היום יש ספק אם זה חמש-עשרה שנות מאסר או שתי שנות-מאסר. אנחנו רוצים לקבוע בעד פירסומים בעניני בטחון וחוק שבע שנות מאסר.

אני רוצה שלא יהיה מצב כזה בממשלה, שמעוררים את הענין בממשלה, ואחר-כך הענין הזה הולך ומת. קרה מקרה שנתונאי אחד פירסם סודות צבאיים - ואני הבאתי זאת לממשלה בנוכחות הרמטכ"ל - וכעבור שלושה ימים הרמטכ"ל נתן לו ראיון. אני חושב שאדם שמפרסם סודות צבאיים הוא אסור בנגיעה. אותו דבר אדם שמפרסם סודות על שיחות בין אבן לבין ניכסון או בין אבן לבין רוג'רס. אז הוא אסור בנגיעה. אפילו בשנת-בחירות צריך להיות אומץ-לב להביא אנשים אלה למשפט, ושלא יהיה מצב כזה שהם מאד מקובלים. אז יהיה לנו סכסוך עם העתונאים ולא נהיה פופולריים.

לסיכום הצעתי באופן קונקרטי: להוציא תקנות שעת חירום המעמידות לצנזורה מוקדמת דיונים והחלטות בישיבות הממשלה וועדות שרים, שלא פורסמו על ידי מזכיר הממשלה. שנית, זה הוצע כאן ואני תומך בזה, שיהיה

מעקב אחרי שדים וכו'.

שר הדואר י. ישעיהו:

שדים ומשורדים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בבקשה.

השר י. גלילי:

וחברי כנסת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ואותם העתונאים שלמרות זאת מפרסמים דברים אלה, יועמדו למשפט, למרות ההרגשה הלא-נעימה שתפסנו את הסותר בסחורה גנובה, ולא תפסנו את השר שהדליף.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

רציתי להציע את ההצעה שהציע שר המשפטים, שנחבע עתונאים למשפט. הייתי פעם יושב ראש מועצת העתונות, והובאה לפני בקשה לפסוק הלכה בענין עתונאי שאינו רוצה למסור את המקור. שאלו אותי מה צריך לעשות נגד עתונאי שיודע ואינו רוצה למסור את המקור. לא היתה אז שאלה של תביעה פלילית, אלא תביעה על פי חוק לשון הרע, והיתה שאלה אם הוא צריך להגיד מי מסר לו או לא. אמרתי: אם הוא התחייב לא להגיד, אל יגיד ויילך למשפט, ומה שיקבל בבית-המשפט - יקבל. העתונאי אחראי לא פחות מזה, זה הדליף וזה פירסם. את השר אי-אפשר

לתפוס, זה מוכרח להיות שד שרגיל לשבת סביב שולחן זה, אבל העתונאי שהתחייב לא למסור מי חשד, יעמוד למשפט.

הצעה שניה, ואני חושש שהיא תעורר התנגדות, אני מציע שכל השדים יעמדו במכונת אמת.

שד התחבורה מ. כרמל:

אני מציע להדליף זאת לעתונאים...

שד האוצר ושד המסחר והתעשייה ז. שרף:

לא נחוץ שהממשלה תקבל על זה החלטה. אני מודיע שאני מוכן לעמוד במכונת אמת, ואני קורא לשאר חברי הממשלה לעמוד במכונת האמת.

שד הבטחון מ. דייך:

אני תומך בזה בתנאי שישאלו כל מיני שאלות אם כבר הלכו אל מכונת האמת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה יהיה מישאל-אמת.

שד האוצר ושד המסחר והתעשייה ז. שרף:

אם יש חשד לגבי משרדים, לעשות אותו הדבר במשרדים, החל מהמנכ"ל.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש לי איזה דבר לא נעים להגיד אותו, לפני שנתיים היתה לי שיחה עם אחד האנשים החשובים בעתונות הערב, שאפשר לסמוך עליו בהחלט, ושוחחנו על נושא זה. הוא אמר לי שיש לו יחס של בוז לשרים - הוא לא אמר לי שר, אלא שרים - שעומדים בהתחרות ועומדים בתור בטלפון אחרי ישיבות הממשלה. זאת אמר לי איש שאחם כולכם מכירים אותו, הוא איש חשוב, ז'ורנליסט חשוב מאד, ואין מה לדבר שמה שהוא אמר זו אמת במאה אחוזים. זו הפעם הראשונה שאני מספר זאת. הוא אדם אחראי והוא דואג לעתון.

אין ספק שממשלה חזקה וזוהי יש הדלפה שיטתית, ויש עוד שני משרדים, משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה. אני כרגע מתרחק מהצעות כאלה של מכונת-אמת ועוד דבר כזה, יש להטיל זאת על הש"ב, לא בתור הצעה חד-פעמית, אלא שזה צריך להיות אחד מיסודות עבודתם. ייחשפו מקורות-ההדלפה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ברשותכם, אני מודה ומתוודה - לא אמרתי זאת אף פעם בפומבי - החוק המטיל את כל האחריות על העתונאים מעולם לא היה לפי טעמי. עתונאים, זו פרנסתם, להוציא ידיעות "מתחת לאדמה" ולפרסם אותן. לו היה עתון אחד בארץ הוא לא היה מפסיד שום דבר אם לא היה מפרסם. אבל כאשר יש עתונים רבים ויש התחרות ביניהם, זאת פרנסתם. יש עתונאים הגונים ויש עתונאים פחות-הגונים, אבל כך הם חיים וכך הם עובדים. הם לא נבחרו על-ידי הציבור, הציבור לא נתן להם אמן, אי-אפשר להביע להם אי-אמן, אפשר להפסיק לקנות את העתון. הם אף פעם לא עומדים לבחירה. כל היושבים סביב השולחן הזה, לכל אחד מאתנו ולכולנו יחד נתן העם את האמן על ידי הכנסת, על ידי בחירתנו לכנסת, ונתן לנו אמן לניהול המדינה. איין קליניקייט, זה לא דבר קטן. המוסד הזה יכול להכריז מלחמה והוא דן בדיני נפשות. עצם קיום המדינה נתון בידינו, בזה אנחנו יכולים לעמוד.

אילו היה מפרסם איזה עתון ששד פלוני בכלל אינו נאמן למדינה, אבל אני לא יכולה להיות בטוחה שאפשר לתפוס זאת ולהבין זאת. מה שאמר כאן השד ארן, אמרו לי עתונאים, אותם העתונאים המפרסמים, איך הם מתייחסים לשרים שמוסרים להם אינפורמציה. פעם היתה לי שיחה ארוכה עם ועדת העורכים על ענין זה. זה היה עוד כאשר הייתי במשרד החוץ. הם אמרו לי: אתם טועים אם אתם חושבים שיש לנו אנשים במשרדים שמוסרים לנו ידיעות בעד שכר. אמרתי: שטויות, אני יודעת שלא, אבל לא תגידו לי שזה ללא תמורה, אם על ידי פירסום תמונה, מלה טובה, או אי-פירסום מלה רעה, זה גם כן דבר חשוב בחיינו. הבלטת נאום זו גם כן תמורה. אני אז השתמשתי בנימוק ששד המשפטים השתמש בו כאן: אתם סוחרים בסחורה גנובה. זו אמירה טובה, יפה, אבל בשום פנים ואופן אינני יכולה לתאר לעצמי ששרים יראו עצמם משוחררים מזה על ידי זה שיטילו זאת על צימוקי או על חריף או על אחרים.

להצעת השד פנחס ספיר...

השד פ. ספיר:

אם לא רוצים בזה, כאילו לא הצעתי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה לא כך שאפשר לא לספר מלה במלה. למשל, אותו המאבק שאנו עומדים בו עכשיו עם ממשלת ארצות הברית. אני לא רגילה לקרוא מיברקים בממשלה, אני חושבת שזה לא נחוץ. אבל דברים אחדים אני רוצה למסור היום, ולא חשוב אם לא אמסור מלה במלה כפי שזה כתוב במיברק, אבל אמסור את הענין. הם לא ידברו אתנו יותר, וזה תירוץ נפלא בידיהם: אי אפשר לדבר. אולי הם לא רוצים כל כך לדבר אתנו, הם לא העיזו לא לדבר אתנו, אבל אם יש להם תירוץ כזה, מי יודע.

אני מקווה שזה לא יודלף, אבל אחרי השיחה הארוכה שהיתה לי עם השגריר האמריקני, הוא ביקש להישאר כמה דקות כדי לדבר רק אתי על איזה עניין, והוא אמר לי: לא רק שזה הודלף, אבל היה דבר אחד חמור בהדלפה, מה אתם עושים? והוא אמר זאת כידיד גדול. הוא נשאר רק כדי להביא לתשומת לבי את הנקודה הזאת.

מאז יום ד', יום אחרי ישיבת הממשלה, אני לא מוצאת לי מקום, כי היתה לי הרגשה שזה בלתי אפשרי. זה לא פתרון, מה שחשד פנחס ספיר מציע, לא רק מפני שהשרים צריכים לדעת, והם צודקים כאשר הם רוצים לדעת, אבל זה לא פתרון. פירוש הדבר שלא ענייני בטחון ולא ענייני חוץ יכולים להביא לשולחן הזה. אם אנחנו נכריז על עצמנו כועדת שרים לענייני בטחון, כנגד הדליפות, יגידו: מה זה, ביום ראשון יש ישיבה רגילה של הממשלה, הם לא מאמינים לעצמם, או הם משתמשים בכל-מיני חוקים.

בנוגע למכונת-האמת - היה זמן שהיתה דליפה במשרד החוץ, וכינסתי את כל אלה שידעו על העניין, ואמרתי שאני אציע להם ללכת למכונת האמת, אבל אני חוששת שגם את זה ידליפו. אין צורך בהרבה דברים. אמי, שהיתה אשה חכמה, היתה אומרת: או גאט וויל טרעפן א מענטש, נעמט ער פון אים די בושע - אם אלוהים רוצה להעניש אדם, הוא נוטל ממנו את הבושע.

חשד י. גלילי:

יש פה הרבה ענושים.

ראש הממשלה ג. מאיר:



אם חברי הממשלה אינם מתביישים לשבת עם עתונאי זה ועם עתונאי אחר, כאשר העתונאי יודע שאסור להם לדבר, אז הם בידיו. כל מי שפעם אחת מדליף - אין לו תקנה. אם אין לו אומץ לב לסבול קצת ביקורת של עתונאים, אז מה יוצא מכך? בתור אדם שפעם פעמיים בחייו כבר ביקרו אותו, אני אמרתי להם: אם מצפוני נקי - לא איכפת לי מה שכותבים.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלון:

בייחוד לאחר שרואים את התוצאה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איך אפשר כך? אלוהים יודע שאני לא רוצה בזה, אבל אם תסכמו שאתם מוסרים לי יפוי-כוח לנקוט בכל האמצעים, אני אעשה זאת.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלון:

בהחלט.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

כן.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בכל החלומות שהיו לי על מדינה יהודית, הדבר הזה לא נכלל בהם, שחברי ממשלה שניתנה להם הזכות להיות חברים בממשלת המדינה היהודית, לא יוכלו לשמור על הדבר הזה, ולא לספר לחריף כל מה שהיה בממשלה. אני לא מבינה זאת.

חשר י. גלילי :

אולי אפשר לדעת, לנקוט בכל האמצעים לשם מה?

ראש הממשלה ג. מאיר :

המטרה היא להגיע למצב שבו אפשר למנוע הדלפות. אבל אני רוצה להגיד, אם אני אנקוט אמצעים ויוודע לי מי המדליף, אבוא לשולחן הזה ואגיד לשר זה וזה, אלה ההוכחות, כך זה היה. לא אחזיק זאת בסוד, ואז אני אבקש מהשר הזה להוציא מסקנות.

מה שאמר שד-הפנים זה נכון, חשר לא עושה זאת בעצמו, אבל יש לו דרך יותר קלה - להפסיק לדבר.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

זה לא קל.

ראש הממשלה ג. מאיר :

אני רוצה שתדעו, לא אחזיק זאת בסוד, לא אמתיק סוד, ואגיד למישהו זה וזה, אני אביא את ההוכחות אל השולחן, וזהו זה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אני מבקש עוד שתי הערות.

קורם כל אני מבקש שנוציא חקנה לשעת-חירום, שחשווה את הצנזורה על ענייני חוץ לצנזורה בענייני בטחון.

הצעה שניה, לזה אני לא זקוק להחלטת הממשלה, אני זקוק יותר להלך-הרוח פה בממשלה, שבפירסומים מעין אלה שמתפרסמים, להביא את העתונאים והעתונים למשפט. אני מתכוון לעשות זאת. אני מתכוון לבקש את היועץ המשפטי לממשלה לנקוט בכל האמצעים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מסכים להצעות שהוצעו פה, אבל אני מבקש לשים-לב, ובמיוחד אני רוצה להפנות את תשומת לבו של שר המשפטים לגבי ההצעה להרחיב את הצנזורה בעניינים מדיניים כחקנה לשעת חירום. אני חושש מאוד מהרושם שזה יעורר, כי זה עלול ליצור רושם שהממשלה נכנסה לשלב של משא ומתן מדיני והיא חוששת מדעת הקהל, ולכן היא מטילה צנזורה. מהאפקט הזה אני מפחד.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע לשר המשפטים לא לנקוט במשפטים נגד עתונאים לפני שאנו מטפלים בעצמנו מבחינה משפטית. הטלת צנזורה - כן. אבל אם נביא למשפט עתונאי, ובאותו זמן ובאותו משפט תופיע עדות, והעתונאי יגיד: שר הבטחון מסר לי זאת; אנחנו נעמוד בצורה עלובה, שאנחנו את העתונאי הבאנו למשפט ולגבי עצמנו לא נקטנו אמצעים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני הודעתי לוועדת העורכים בנוכחות השרים גלילי ובגין, שכל עתונאי שנביא אותו למשפט ושהוא יוכיח שהוא קיבל את זה משר הבטחון, לפי הדוגמה שהביא פה שר הבטחון, אם הוא יוכיח זאת - נבטל את המשפט נגדו ונעמיד

למשפט את אותו חשד.

שר הבטחון מ. דיין:

לזה אני מסכים, זאת אומרת שלא רק אומרים, אלא נמצה קודם כל את הדין כלפי עצמנו.

שר העבודה י. אלמוגי:

אני מציע שהפעם נסתפק בהחלטה אחת בלבד, שמייפים את כוחה של ראש הממשלה לאחוז בכל האמצעים כדי למנוע הדלפות. אני משער, שאם ראש הממשלה תיכנס לענין, יתברר שזה לא רק שרים, זה הרבה יותר, אז אם ראש-הממשלה תמצא לנכון להביא הצעות חדשות, תביא הצעות חדשות. היום אני מייעץ ומבקש לא להתרחב, לא לגבי משפטים ולא לגבי צנזורה. מסרנו יפוי כוח לראש הממשלה, ואחר כך נשמע הצעות נוספות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם אחם מסתפקים בזה?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

כן.

השר פ. ספיר:

כך.

שר הדואר י. ישעיהו:

ואת תמשיכי לטפל בזה.

השר י. ספיר:

שר הבטחון נקב פה במקרה מסויים. קשה לי מאד לשכוח זאת, הוא דיבר על שיחה שהיתה לו עם מישור פה ומה שהאיש אמר.

שר הבטחון מ. דיין:

אמרתי שבענין הדלפה מסויימת, ולא אמרתי שזה היה בעניני מדיניות חוץ, הדם עלה לי לראש, תפסתי את עדי יפה ושלטתי אותו, ואמרתי: מה זה? הוא אמר: אני רק מזכיר, ואם יש לך טענות על הדלפה זו, אל תבוא אלי בטענות, תבוא בטענות לבוס שלי, תעזוב את זה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לוי אשכול ישב כאן ושר הבטחון היה אומר זאת...

שר הבטחון מ. דיין:

אמרתי זאת בפניו.

השר י. ספיר:

אני מצטער שנכנסתי לענין זה; מאחר ויש לו השלכות כאלה, אני מסתפק בזה שהענין הועלה כאן ולא יותר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

תורה רבה.

מ ח ל י ט י ס - ליפות את כוחה של ראש הממשלה לנקוט בכל האמצעים הנראים לה, למניעת הדלפות מדיוני הממשלה וועדותיה ולגילוי המפירים סודיות הדיונים והתעודות.

-----

500. נסיעות שדים

ראש הממשלה ג. מאיר:

האינטרנציונל הסוציאליסטי מתכנס בדרך כלל לישיבות רגילות, לוועידות או למועצות, אבל יש משלוש ארבע פעמים בשנה מיפגשים לא-רשמיים תחת חסות האינטרנציונל הסוציאליסטי של מה שקוראים ראשי מפלגות סוציאליסטיות בשלטון וגם לא בשלטון.

השתתפתי כבר פעמים אחדות במיפגשים כאלה. לשם באים ראשי ממשלה סוציאליסטים ושד החוץ, ארלנדר משבדיה, ברנדט מגרמניה, קראג מרומק. הפגישה האחרונה היתה אצל וילסון באנגליה. המיפגש הוא בדרג כזה, אין שם אפילו פרוטוקול, אין הדלפות ואפשר לדבר על כל ענין כדבר איש אל חברו.

קיבלתי מכתב מיושב ראש האינטרנציונל הסוציאליסטי, פיטרמן, שהפגישה הבאה מתקיימת ב-30 בחודש זה, והוא מבקש אותי לבוא. ועוד הוא כותב, כי היות ועניני המזרח התיכון בוודאי יעמדו על סדר היום, חשוב שאני אהיה. במצב אחר אולי הייתי נוסעת, אבל אינני חושבת שבשבועות הראשונים בעבודתי אני צריכה לקום ולנסוע.

ביקשתי את סגן ראש הממשלה שהוא יסע לוינה. זה ענין של שלושה ארבעה ימים מכסימום. אני מבקשת את אישור הממשלה, לנסיעתו של סגן ראש הממשלה, אלון. אני מבינה שהעד ברמל ימלא את מקומו.

מ ח ל י ט י ם - לאחר נסיעת סגן ראש הממשלה והעד לקליטת העליה לכינוס האינטרנציונל הסוציאליסטי בוינה החל מיום י"א בניסן תשכ"ט (30.3.69), למשך שלושה ימים.

שר התחבורה ימלא מקומו של העד לקליטת העליה בעת היעדרו מן הארץ.

501. ש א ל ה

שר הבריאות י. ברוזילי:

בזמן האחרון היה אוד בול בדרך-כלל מדווח שביריות בתעלת סואץ פתחו המצרים. קראתי בסוף שבוע זה ב"לה-מונד" וגם בעתון אנגלי אחר, כאילו אוד בול דיווח שביום ג' האחרון אנחנו היינו הפותחים באש. ראשית, אני רוצה לדעת אם זה נכון ואם אוד בול אמנם דיווח כך.

שר הבטחון מ. דיין:

אינני יודע אם זה נכון. הדיווחים של אור בול אינם נמסרים לנו, אלא נמסרים לאנשי המזכירות הכללית של האו"ם. הוא אינו מדווח לנו. מה שאני יכול לומר, שלא נכון שאנחנו פתחנו ראשונים באש, במידה שאני יודע.

בדרך כלל המנגנון של אור בול עד עכשיו הוא די FAIR. לא יותר מדי FAIR. יש לו גם כאן, כמו במנגנונים אחרים, כמה אנשים מושחתים, קנויים וכו'. לפעמים יש נחת שהם קנויים על ידי שני הצדדים, אלה לא אגודת שופטים ולא אגודת צדיקים. מה שאני חושב שקרה בדיווח האחרון, וזה כן היה במציאות, שלאחר הצליפות שהם התחילו בהן, אנחנו השבנו באש-טנקים. יכול להיות שלאחר העגת העניין, ולאחר שש פעמים הודיעו שהמצרים הופכים את העולם, הוא אמר שהפעם המצרים צלפו, ומהירות האלה נהרג טרקטוריסט, ועל זה הישראלים פתחו באש-טנקים וכו'. לגבי זה אני אומר כן, זה כן קרה, שכל הצליפות שלהם אנחנו ענינו באש-טנקים.

אני מבקש אחר כך במסגרת סקירה כללית למסור גם

על המצב בחזעלה.

502. סקירה מדינית

ראש הממשלה ג. מאיר:

אינני מתכוונת למסור עכשיו דין-וחשבון מפורט על מה שקרה מאז ישיבתנו הקודמת, מפני ששר החוץ עומד לבוא השבוע, והוא ימסור דין-וחשבון מפורט. היום הוא בניו-יורק, מחר יש לו שיחה עם סטיוארט בלונדון. ואני מתארת לי שאם תהיה לו אפשרות לדבר עם וילסון, הוא בוודאי יעשה זאת, צריך לראות אם זה אפשרי. הוא מתכוון להיות פה כיום ג', אם לא תהיה אפשרות שיחה עם וילסון.



ליתר בטחון אני מציעה שנקבע את הישיבה הבאה ליום חמישי בבוקר. אומרים לי שיום חמישי בבוקר הוא יום קבוע של ישיבות למספר שרים, אמנם בעינינים אחרים. אני מציעה שביום ה' השבוע נהפוך זאת לישיבת ממשלה, ונשמע אז דין-וחשבון של שר החוץ.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה יהיה בירושלים?

ראש הממשלה ג. מאיר:

כן.

אני רוצה למסור בקיצור מה התרחש מאז.

קודם כל הזמנתי אלי את השגריר ברבור, והיתה לי שיחה די יסודית אתו, והעליתי בפניו את כל הנימוקים שאפשר להשתמש בהם כדי לנסות למנוע את השיחות של ארבע המעצמות. ידעתי שגם לפי טבע הדברים הוא יעביר זאת לממשלתו.

נוסף לזה אמרתי לו עוד דבר אחד, יש מימשל חדש באמריקה, גם פה פורמלית זו ממשלה חדשה, ראש הממשלה ודאי חדש. תנו לנו אפשרות. שיחה בינינו, בין ממשלת ישראל ובין ממשלת ארצות הברית - אדרכא; מוכנים לשוחח, לנסות לשכנע ללמוד את הדבר. אבל ידעתי שזה כבר אחרי הכל. הברקתי דין וחשבון של השיחה הזאת לשר החוץ. זו היתה שיחה די ארוכה, לא נכנסתי לויכוח על פרטים, והשתמשתי רק בענין הפליטים כדוגמה. אמרתי לו: "אתה עוד תראה, אתה יודע מה זה? זאת אומרת להכניס את ה"אל-פתח" לארץ. שאנחנו נחליט, שמסכימים לפתוח את השערים לאנשי "אל-פתח", למה נתוצה לנו המלצה שלכם ושל ברית המועצות? נעשה זאת בעצמנו".

כאשר הברקתי לשר אבן דין-וחשבון על השיחה, ביקשתי ממנו לראות עוד הפעם את רוג'רס ולבקש לקיים שיחה מסכמת אתו. הוא היה אז בלוס-אנג'לס, והוא אמנם ביקש פגישה עם רוג'רס ועשה כך.

בישיבה הקודמת הציע כאן השר בגין, שאולי אני אשלח שדר אל הנשיא ניקסון. שקלתי דבר זה. היה ברור לי לגמרי, שאי-אפשר ברגע זה למנוע את הליכתם לשיחות ארבע המעצמות. זה לגמרי ברור. זאת אומרת להשתמש ברגע האחרון בדרך שיגור שדר שהתשובה עליו היתה ברורה לגמרי. אמנם קיבלתי ברכה מניכסון. היות ואנחנו דנו על זה אם הוא ישלח לי ברכה או לא, זה כנראה הודלף אליו, נדמה לי שבאותו יום נתקבלה ממנו ברכה נחמדה מאד, אבל לא חשבתי שזו הודמנות לשלוח לו שדר בענינים אלה, והחלטתי לא לעשות זאת.

השיחה של שר החוץ אבן עם רוג'רס התחילה בתרעומת על ההדלפות, אבל היו גם דברים אחרים. קודם כל, שהולכים לשיחות ארבע המעצמות, אבל מה שהיה חשוב מאד, והוא ציין נקודה זו, כי כאן דובר אם הם בכלל חייבים ללכת. הם כנראה חייבים ללכת, וכנראה שהיתה התחייבות על כך בפריס, בפגישתו של ניקסון עם דה גול, אבל הם לא התחייבו לשבת מי יודע כמה זמן. זו היתה הנקודה החזקה שלנו, אנחנו שאלנו אותם: עם מי אתם הולכים? אתם הולכים לדון עם ברית המועצות ועם צרפת על גורלנו? עם מי אתם הולכים? כנראה שנקודה זו היא בכל זאת קשה בשבילם, בעיקר לגבי ברית-המועצות, ואז הם אמרו: אל נחשוב שהם כל כך נאיביים, ואם הם ימצאו את עצמם במצב לא נוח, מבחינה זו שיהיו עם הצעות שאינן מתקבלות על הדעת, הם יפסיקו, הם לא התחייבו לשבת עד שיגיעו להצעות משותפות.

דבר שני - ואני אומרת את הדברים האלה עכשיו מתוך הנחה שכבר ברור שמכאן לא מדליפים - יש התחייבות לדון אתנו, בכל-אופן לספר לנו, הם אומרים לדון אתנו. לא אני ולא השר אבן, לא נכנסנו בשיחה לשום דיון בניסוחים, מתוך מגמה לחקן איזה דבר, אלא היו דיונים רק לגופו של דבר. לדבר אתנו מראש, לשחק אותנו בכל הצעה שחזלה, ומתחייבים לא לקבל דברים שאנו לא נסכים

להם (FOR WHAT IT IS WORTH) שום ויתור על שום נקודה ללא תיאום אתנו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה לא חל על מה שהם מציעים. גם שם יש דברים

שלא נתקבלו אצלנו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא, אנחנו לא ביטלנו את הדבר, אז אני לא יכולה לבשר לממשלה שהצלחנו לבטל את כל העניין. אבל במידה שחשד אבן הצליח, הוא הצליח לא במעט להכניס שוני בין הטיוטה הראשונה לבין הטיוטה הסופית, ולזה הם הולכים. אבל אני מקווה שאחרי הצעקה שהקימונו הם בכל זאת יודעים שהם צריכים להיות זהירים מאוד. הם יודעים שזה לא פשוט, הם לא ימהרו לקבל מסקנות, אם יתבקשו לקבל מסקנות, הם יגישו לנו אותן. ברבור ניסה להגיד: מה פירוש הדבר פתרון כפוי? נשלח הנה צבא? אמרתי: תקרא את הנאום שלי ותראה שאני אמרתי, לא ישלחו הנה צבא. הם מבינים, בה במידה שאינם מוכנים להיכנס אתנו לדו-שיח גדול, ואין נראים סימנים שדווקא זאת הם רוצים.

אבל הם הולכים לשיחות ארבע המעצמות, והם הולכים עם הצעות שאנחנו לא מוכנים לחתום עליהן, אבל הם הולכים לזה. קצת צריך לסמוך על שינויים נוספים שהם יכניסו, שלא יהיו דברים עוד יותר גרועים.

זה המצב כיום, ומה שרע, שאי-אפשר למנוע את המיפגש הזה של ארבע המעצמות. הם אומרים, אינני יודעת אם זו אמת, שרק עכשיו, בכל-אופן אחרי השיחה הזאת, הם מגישים את המיסמך לבריטים. הם אומרים שגם לבריטים הם לא הגישו את המיסמך, ומכאן הכעס עלינו. עכשיו אומרים הבריטים: יש מיסמך, ולנו אתם לא מראים אותו? אולי זה כך, אינני יודעת. זה המצב כרגע, כאשר חשד אבן יבוא נשמע יותר פרטים.

שר הבריאות י. ברזילי:

האם מה שאת אמרת חל גם על זה שסעיף הפליטים

נשאר כמו שהיה בטיוטה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה לא ברור, ברור רק דבר אחד שצלה בשיחה הזאת עם רוג'רס. רוג'רס אמר שהם יוסיפו לעמוד על זה, או שיתחילו בסעיף זה, שהצדדים מוכרחים להגיע להסכם על ענין זה. לא ברור מהמברק אם הכל נשאר, אם הסעיף מסודר כמו שהוא, אבל זאת יגישו במפורש, שהצדדים צריכים להגיע להסכם בענין זה.

המצב הוא, שמה שנאמר שהם יסתלקו מהסכם חוזי, לא היה דבר כזה, ומה שפורסם - זה לא נכון.

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

בחדשות הבוקר היו שתי ידיעות שסותרות זו את זו. היתה ידיעה, הפעם מפי המזכיר הכללי של האו"ם, שועידת הארבע תתכנס בימים הקרובים, מבלי לנקוב בתאריך. אחרי זה היתה ידיעה שבממשלת ארצות הברית יש נטיה לדחות את פגישת ארבע המעצמות עד לאחר פגישת ניקסון חוסיין, העומד לבקר בארצות הברית. אם זה נכון, אז ייתכן שהרווחנו קצת זמן, וייתכן שזה לא מעט כתוצאה מהמערכה הנגדית שלנו.

אבל אפילו אם לא נשאר לנו מירווח זמן, נדמה לי שבנקודה אחת - אותה הנקודה שראש הממשלה העלתה בשיחה עם שגריר ארצות הברית - כדי לעשות פעולת ביניים, אולי לא במישרין - על ידי נציגינו הדיפלומטים, אלא על ידי ידידינו היהודים. אני מעריך שסעיף הפליטים הוא הסעיף החמור ביותר, כי

הוא נושא אופי כלל אנושי הומניטרי. לכן הייתי רוצה שנפעיל את כל האמצעים שברשותנו, לא ברעש גדול אלא בדשאי, על מנת להחליף את הניסוח של הסעיף הזה בניסוח פחות מחייב.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני רוצה להבין, האם בעקבות הפגישה השלישית עם רוג'רס לא חל כל שינוי במיסמך? אני מבין שענין ההסכמה של הצדדים בשאלת הפליטים, לא היה בטיוטה חשניה.

שר הבריאות י. ברוזילי:

יש רמז לסעיף 11 עצמו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

האם זה השינוי בעקבות הפגישה? מתוך לזה אין

שום שינוי?

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא נכנסתי לזה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני יכול להבין שהפגישה עם הבריטים היא כדי להשפיע על הבריטים שלא יקבלו את המיסמך הזה, אבל לא להיכנס לדיון על תיקונים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

תהיה שיחה עם סטיוארט. חשד אכן יגיד לו בוודאי מה אנחנו חושבים על עצם ההליכה הזאת, וינסה בוודאי לדבר גם על זה, איפה לא צריך להגיע להסכם.

שר הבטחון מ. דיין:

ברצוני להעיר שלוש הערות, שתיים על דברים פורמליים בענין זה, ואחת על דבר שלא הובן או שהוא לא נכון.

אני לא כל כך מחשיב את הפורמולה הזאת של הסכם ושל הסכם חוזי. לא שאני לא מחשיב זאת, זה מבחן חיובי שלנו, אלא שאני לא מתפעל מזה שהם אומרים כי הם עומדים על זה. ודאי שזה תלוי בהסכם שלנו. אפילו צ'כוסלובקיה יש לה הסכם שהיא הסכימה עם הרוסים שהם נמצאים שם. בסופו של דבר למה מגיעים? - מגיעים לזה שממשלת ישראל מודיעה שהיא מסכימה. הם לא ישלחו הנה מארינס ואינם מתכוונים לשלוח מארינס, זה שאנחנו אומרים: בתנאי שזה מוסכם, ודאי שיהיה מוסכם. יש קושי שירצו ללחוץ עלינו שניתן את הכרתנו ואת חתימתנו, או זה יהיה מוסכם. זה לא דבר שאני רואה בו הסכם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה שאמרתי, זה על הסדר חוזי בינינו ובין הערבים.

שר הבטחון מ. דיין:

זאת אני אומר ביחס להסכם. אפילו אם אומרים: גבולות מוסכמים ובטוחים, אז צריך לדעת איפה הגבולות. ברור שזה יהיה מוסכם. גם כאשר אנחנו נסוגנו מסיני ב-1957, זה היה מוסכם, וכאשר עבדאללה נתן את ואדי ערה, זה היה מוסכם, השאלה היא איך מגיעים לזה. אם מדברים על הסכם חוזי, הרי גם הסכמי שביתת הנשק זה הסכם חוזי. כאשר הערבים אמרו שהם רוצים לחזור להסכם שביתת הנשק, זה הסכם חוזי, ששני הצדדים חתומים עליו. וכאן חשוב העניין המהותי על מה החוזה ולא הצד הפורמלי, שזה הסכם חוזי.

בעניין הפליטים, אני רוצה להגיד איך אני רואה זאת. המפתח היום הוא עניין הסואץ גם בשביל הרוסים, גם מפני שזו החזית המצרית, וגם מפני שזה הקו הראשון שהם ירצו שניסוג משם. המצרים מהיום הראשון אמרו: חופש-שייט ישראלי בסואץ, כתנאי שתיפתר בעיית פלשתינה, כלומר עניין הפליטים. הם יכולים להניח שלא ניסוג מהסואץ לפני שיוכח חופש-השייט הישראלי שם. אבל הפורמולה הראשונה שלהם כרכה את עניין סואץ עם הפליטים. לא יכולה, לא צרפת לא ארצות הברית ולא אנגליה, להגיע להסכם עם הרוסים או עם המצרים על איזשהו הסדר מבחינתנו, בלי שנוזז מהסואץ, ואז צריך לתת פתרון לשאלת הפליטים, כדי שנאצר יוכל להרשות לעצמו מבחינתו שאניות תחת דגל ישראל תעבורנה בסואץ. אולי לא-דווקא ביצוע הדבר, אלא פורמולה, איך מגיעים לפתרון. הם מדברים על בחירה חופשית בין שיבה לבין קבלת פיצויים. הביצוע בעניין הפליטים יכול אחר כך להימשך חמש שנים, אבל השאלה המהותית הראשונה גם בחשיבותה וגם בלוח הזמנים, זה עניין הסואץ, והם מניחים שעניין הסואץ קשור מצד אחד בחופש שייט ישראלי בסואץ, שהותנה מהיום הראשון על ידי המצרים בפתרון בעיית פלשתינה, קרי רשות הפליטים לחזור לישראל.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ליד חשולתן הזה הובעה שביעות רצון מהעבודה שעשה השר אבן לשינוי סעיפים וחשינויים שהוכנסו בתוך המיסמך. מדוע זה טריפה לגבי העתיד? אסביר נקודה זו.

שמענו כאן שפגישת ארבע המעצמות אולי תידחה לאיזה זמן. לכולם יש הערכה שמיסמך זה שיוצע על ידי האמריקנים, אפילו אם לא יבליט את ההצעות של הרוסים ושל הצרפתים, המיסמך הזה חמור כשלעצמו. אם זה חמור כשלעצמו, מדוע אנחנו נרתעים מהענין הזה של מאמצים נוספים לשנות סעיפים אלה? מה שהיה כשר קודם, מדוע זה טריפה עכשיו?

השר י. גלילי:

אני מבין שבישיבה הקודמת של הממשלה הסתמנה דעת רוב החברים, שאנחנו שוללים: א. את המהלך של ועידת ארבע המעצמות; ב. הגשת המיסמך לארבע המעצמות, ואת המיסמך המסויים הזה מה-14 במארס, המתקן. כיוון שכך, כל נסיון להתדיין על תיקון סעיפים במיסמך של ה-14 במארס עלול להתקבל אצלם כהסתייגות פורמלית וחשלמה בדיעבד. לכן, צריך להיזהר מאד לפי דעתי.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה חל גם על מה שהיה עד עכשיו.

השר י. גלילי:

לכן צריך להיזהר מלחזק רושם אפשרי כזה, שאנחנו עד הרגע האחרון מנסים לתקן, אבל המיסמך הזה מקובל עלינו במהותו. אילו היה הדבר הזה מוצדק, מותר היה להסתכן. השאלה היא אם בזכות הסיכוי לתקן את המיסמך הזה מותר להסתכן בכך שאנחנו נופיע בעיניהם כמקבלים אותו, ולו גם בפועל או בדיעבד.



אני רוצה להזכיר שהמיסמך הזה מלא סעיפים שאנחנו לא יכולים לקבל אותם בשום פנים ואופן, לא רק כמצע לדיונים עם הסובייטים ועם הצרפתים, על כל החזות הקשה שזה עוד ישונה לרעה, אלא גם בינינו ובין ארצות הברית, במידה ומדובר על המיסמך. לכן יש להבדיל בין דיבור על המיסמך ובין דיבור על מדיניות. יש הבדל אם מדברים על נוסח סעיף ג' או על המדיניות. אפשר לדבר אחת על המדיניות שלהם ולהוכיח את השגיאות שהם עושים, גם מבחינת האינטרס שלנו וגם מבחינת האינטרס שלהם, ולא להתדיין על בסיס של מיסמך.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

היה דיון על המיסמך.

חשר י. גלילי:

אני לא משיב, אני מחוה את דעתי.

לכן אני אומר, ייתכן שבשלב מסויים צריך היה להפסיק את הדיון על המיסמך. מכל מקום, בין שהיה הכרח להפסיק את הדיון במיסמך ובין שהמשכנו לדון במיסמך, יותר משהיה נכון ומותר, אין הצדקה לפי דעתי עכשיו להמשיך ולהתדיין על מיסמך זה מה-14 במאוס.

הערה שניה, אני מביע דאגה וחשש שמא אנחנו מאחרים בגיוס דעת-קהל יהודית ולא-יהודית כנגד כמה עיקרים שכלולים במיסמך האמריקני לוועידת הארבע. ודאי שאם ניגשים לגיוס דעת הקהל בארצות הברית, יש להתייחס לזה בזהירות, ושוב לא בהשחזה של נוסח סעיף זה או אחר, אבל עצם המהלך של ארבע המעצמות וכמה סעיפים שכלולים במהלך הזה. לפי תחושתי אנחנו מאחרים בגיוס דעת קהל זו. הייתי מפנה תשומת לב ראש הממשלה לענין זה. אנחנו יודעים שהיום חשר אבן נפגש עם המנהיגים היהודים. גם בעתונות שלנו יש כל הזמן קו שהפער אינו גדול, וזה בכל זאת קו שאפשר להסיק ממנו מסקנה מרגעת. נראה לי

שאסור לנו לאחר בענין זה, וצריך לתת שמץ מהשיקול שהיה פה, שצפוי לנו ויכוח קשה עם האמריקנים. בנושא הטריטוריאלי המרחק הוא עצום, עכשיו נוסף גם נושא הפליטים, נושא ירושלים ונושא הערבויות. עדיין איני יודע מה מסתתר מאחורי נושא הערבויות. יכול להיות שהערבויות תבואנה כתחליף לכל חוזה שלום והסדר מוסכם והסדר חוזי ושאר הדברים שדיבר עליהם שד הבטחון.

אני חושב שאסור לנו לאחר בזה, וככל שנקדים כן יוטב למאבק שצפוי בינינו ובינם.

שד התחבורה מ. כרמל:

אין חילוקי דעות סביב השולחן הזה ששום דבר טוב אינו יכול לצמוח מהדיון הזה בקרב ארבע המעצמות סביב עניינינו, ואנחנו צריכים לעשות כמיטב יכולתנו כדי לדחות את הדבר ככל שרק אפשר ולהחליש את התוקף ככל שרק אפשר. אבל אני מסופק אם יש בכוחנו לבטל זאת כליל. לפיכך נדמה לי, שהמגמה שלנו צריכה להיות, במידה שהאמריקנים הגיעו לכלל מסקנה או התחייבו כבר לכנס כנס כזה של ארבע המעצמות, שהתפקיד של התכנסות זו תהיה תמיכה בשליחותו של יארינג. אני חושב שזה צריך להיות המאמץ שלנו, על מנת שהדבר הטוב ביותר שארבע המעצמות יכולות לעשות כדי לקדם את ענין השלום במזרח-התיכון, זה לא לבוא במקום יארינג, לא להכשיל את יארינג, אלא להביע לו תמיכה ולקדם את שליחותו. סביב זה צריך עכשיו להתרכז. לי נראה שבמצב זה, במקום שאנחנו עומדים אין כבר מיפלט מהתדיינות עם האמריקנים במידה שהם משתפים אותנו, והם משתפים אותנו בפרטי העניינים שהם עשויים לדבר עליהם בפגישת ארבע המעצמות. במידה שאפשר לחקן ולשנות, זה יועיל.

אני חושב שיש תועלת לא-מעטה בעבודה שנעשתה בין המיסמך הראשון לבין המיסמך השני בשתי נקודות. הנקודה החמורה ביותר ללא ספק, כפי שכבר נאמר פה, זה ענין הפליטים. קודם-כל וראשית-כל מפני שהבעיה היא חמורה. הבעיה קיימת. זו לא המצאה שמישהו המציא אותה. הבעיה קשה, ובאופן

שמעלים אותה היא קשה, וזה דבר חמור באופן יוצא מן הכלל. אם האמריקנים הולכים להתדיינות גם בעניין הפליטים, עלול לצאת מצב גרוע יותר, והוא כבר רע מאד. אילו נתקבלה הנוסחה של האמריקנים על בחירה חופשית של הפליטים לחזור או לקבל פיצויים, זו הסכנה הגדולה ביותר שקיימת לישראל, וזו הזדמנות טובה ביותר לעולם הערבי העויין לנו לארגן את התמוטטות מדינת-ישראל מבפנים.

נקודה שניה שנראית בעיני חשובה מאד, זה עניין ירושלים. אף על פי שהאמריקנים מקבלים את עניין שלימות ירושלים, כדיבור על תפקיד אזורי, כלכלי ודתי לירדן בירושלים, הם מערערים את שלימותה של ירושלים למעשה. לפיכך חשוב שהממשל שלנו באופן כללי יהיה מכוון לכך שארבע המעצמות יביעו תמיכה בשליחותו של יארינג ולא ינסו לבוא במקומו ולמצוא פתרון במקומו. שנית, במידה שיהיה דיון ובמידה שהאמריקנים משתפים אותנו, אנחנו צריכים לשים מצדנו את הדגש על שתי נקודות אלה, שהן העיקריות, עניין הפליטים ועניין שלימות ירושלים.

חשד פ. ספיר:

הערה אחת בעניין החמור ביותר, וזה עניין הפליטים. אינני רוצה להתייחס כאן לכל מה שנאמר, אבל אני מסכים לחששות של מה שעלול להיות צפוי לנו משיחות הארבע. אבל יש עניין אחד שלא פעם דיברתי עליו עם אשכול המנוח, ואני חושב שמותר לי לחזור על זה כאן, במשך עשרים השנה איש לא העלה על דעתו שעניין הפליטים יצמח כל כך. אני מדבר על מה שהיה פעם ובמשך כל התקופה הזאת, מתוך נימוקים צודקים או לא צודקים, אשכול ז"ל חמיד היה אומר: זה לא עניינו בלבד לטפל בעניין הפליטים. כאשר פעם ידברו על הסכם שלום ויעלו גם עניין זה, אנחנו נגיד שזה עניין לעולם כולו, גם העם היהודי וגם אנחנו מוכנים משהו לעשות בעניין זה. אבל זה הגיע עד כדי כך שאנחנו בעצמנו בשום עניין רציני איננו מוכנים. אנחנו מוציאים כסף על תכנון משתחים שונים, בין אם זה שווה או לא שווה. אני ראיתי תכנית אב לקראת שנת ה-2000, אינני מזלזל בזה, אבל נדמה לי

שהגיע עכשיו הזמן שנקדיש יותר תשומת-לב לעבודה הפנימית, ולראות את זה כאחד העניינים החשובים. ודאי מיסמך כזה, אם ראש הממשלה או הממשלה תקבל אותו, זה לא אומר שזה מוכרח להיות נחר בעתונים. אני רואה את העניין בדאגה גדלה והולכת, והדבר הזה של בחירה חופשית לפליטים, זה הדבר המחריד ביותר. שוחחנו לא פעם על עניין זה סביב שולחן זה, ושמענו הצעות שונות.

הערה לדברי השר גלילי. לא הייתי בישיבה ביום ג', ויתכן שאינני יודע את הכל. במידה שאני נפגש עם היהודים בארצות הברית, אני יודע שלא קל להפעיל אפילו את העתונות שם לחמיכה במיטמך שהוכן נגד האדמיניסטרציה. יש להם איזה סנטימנט לדמוקרטיה, ויש להם הרגשה שהם כיהודים וכאזרחי הארץ ההיא הובסו במערכה הזאת. לקיים שיחות - כן, אבל הייתי נזהר מלארגן את היהודים לפעולה נגד זה. חכסיסית לא הייתי מתחיל בזה. אני יודע איך זה פועל. כמי שמכיר את מועדון הנשיאים ואיך המכונה הזאת פועלת, הייתי מציע להמתין. דיה לצרה בשעתה.

שר העבודה י. אלמוגי:

שמענו כאן על הטרוניה המוצדקת של האמריקנים על פירסום המיסמך. כן שמענו על כך שהמיסמך האמריקני נמצא בדרכו אל הבריטים. אני שואל, האם נכון הדבר שהם עד עכשיו לא ידעו על כך? אנחנו יודעים שבשבוע שעבר הגיע, "ידידנו" אנדרסון לנאצר במצרים ורדיו קהיר פירסם את המיסמך ביום ה' בבוקר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אנחנו הקדמנו אותם.

שר העבודה י. אלמוגי :

אצלנו זה הופיע כיום שישי.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

כיום רביעי.

שר העבודה י. אלמוגי :

כיום רביעי בבוקר מסר לי מישור, שהוא שמע את רדיו קהיר והוא פירסם את המיסמך, ואני יודע שאנדרסון נסע לשם. אני שואל אם זה נכון. ואם התשובה לשאלה זו היא חיובית, אני שואל, האם העובדה הזאת אינה מחמירה את המצב ואין לנו שום הוכחה שבחקופה של חילופי הממשלות אצלנו לא איתרנו במעט את פעילותנו בשטח זה.

משום כך אני מצטרף בהחלט לדעותיהם של השרים גלילי, כרמל ואלון, בין שנכונה הידיעה שהערבים מסרו זאת, וזה יכול היה להיות באמצעותו של אנדרסון, חובה עלינו לגלות פעילות יתר במישור זה.

שר המשטרה א. ששון :

אני מקשיב גם לשידורי הערבים כולל שידורי מצרים. זה נכון שרדיו מצרים שידר כאילו נאצר אמר לאנדרסון שניכסון התכחש להבטחות שלו בדברים שנאמרו לו על ידי סקרנטון, וכאילו אנדרסון ענה לו שהנה הולכים עכשיו לפגישת ארבע המעצמות, ושם ארצות-הברית תבוא עם הצעה משלה.

לפני שניים-שלושה ימים היתה ידיעה בשידורים המצריים, והעתונות המצרית עמדה עליה בהרחבה ובאופן חיובי, כאילו מתנהל משא-ומתן בין ברית-המועצות ובין מצרים על החזרת התעלה לברית-המועצות למשך איזה זמן, כדי שברית המועצות תנקח אותה ותחזירה לפעולה תקינה. יתכן שהידיעה הזאת מבוססת, ולא מן הנמנע שכך חושבת מצרים לפתור את ענין חסימת התעלה, וייתכן שהידיעה הזאת באה כאילו כדי לתת קלף בידי הרוסים בהופעתם בשיחות הארבע, שיש בידיהם חוזה להכירת התעלה, וזה נותן להם עמדה של כוח. יכול להיות כך ויכול להיות אחרת, אבל אני חושב שמן הרצוי שנקדיש תשומת לב לידיעה זו ונעביר אותה לידידנו האמריקנים. המצרים עמדו בשידוריהם על דבר זה בהרחבה, והפרשנים הניחו שיש בזה כדי להוציא את התעלה מידי הישראלים.

השר י. ספיר:

בהמשך לשאלה של השר גלילי ביחס לאיזו פעילות וביחס לגיוס דעת-הקהל בארצות הברית, הכוונה לא היתה - וכאן אני מתכוון להערתו של השר פנחס ספיר - להפגנות, (השר י. גלילי: חס וחלילה) - אלא לגיוס המנהיגות של יהדות אמריקה דווקא בשלב זה, כדי שלא יתפרש כאילו - והדברים אינם סוד - שהנה יהדות אמריקה מקבלת זאת בהשלמה ואינה מעיזה לצאת נגד מטעמים אלה או אחרים.

קראתי באיזה מקום שמחוץ לפגישה שהיתה לשר החוץ עם מועדון-הנשיאים, כאילו עומדת להתארגן פגישה של מועדון הנשיאים או עם הנשיא ניקסון או עם שר החוץ האמריקני. גם לי נראה שהדבר הזה מחייב פעולה, ואינני רואה שום נזק בצורה זו של גיוס דעת-קהל.

באשר לענין ההתדיינות, נדמה לי שיש הבדל גדול מאד בין השיחה שנתקיימה בין שר החוץ ובין שר החוץ האמריקני ונשיא ארצות הברית בפעם הראשונה על טיוטה כלשהי ובין המשך השיחה הזאת על פרטים, אם תחזיקם הועידה עמשינו לפני בוא המועד, כי אז הוא ודאי שלל הרבה מאד דברים. מתוך זה יצא שהם

קיבלו חלק. אם אנחנו מתחילים עכשיו להתדיין מחדש, פירוש הדבר שאנחנו מוכנים להחמק עוד קצת, וזה אומר שאם יקבלו חלק מהדברים שלנו, עלולים גם לחטלים עם זה. נראה לי שהיום יש לדבר הוזה פחות הצדקה מאשר אם היה זה בלתי נמנע בשלב הראשון.

לבעית הפליטים, אני חושב שחומרת הבעיה היא במיטמך הראשון והשני, במלה REPARATION, המדובר באופן ברור שלא מתכוונים ל-RESETTLEMENT, אלא להחזיר פליטים. זו לא שאלה אם נהיה מוכנים לכך בעזרת מישור או לא, לעצם הענין איננו מוכנים בשום פנים ואופן ובשום תנאי.

#### שד הבריות י. ברזילי:

אם זכרוננו אינו מטעה אותי, ראש הממשלה, בסיום דבריה בישיבה הקודמת, אמרה שזו דילמה קשה. אם אנחנו מוסיפים לעסוק בטיוטה, או יש בזה כאילו פירוש שאנחנו שותפים לענין הזה. אם אנחנו איננו מוסיפים לעסוק בדבר הזה, יכול להופיע נוסח גרוע מזה שיכול היה להופיע אילו כן השתתפנו הלאה בדיון הזה. ואמנם זה כך, הדילמה היא דילמה. אבל לדעתי, אם נכון הדבר שבין הפגישה השניה לבין הפגישה הראשונה ישנו שוני חיובי לגופו של ענין, נראה לי שיהיה לא טוב לומר שאנחנו מפסיקים את ההתדיינות, ואומר מדוע. אפילו אם ניקח את ענין הפליטים בלבד. אילו למשל הצלחנו לעקור את ענין הפליטים או לשנות אותו באופן מהותי, אני חושב שבזה אנחנו נותנים מהלומה למהלך של ארבע המעצמות, כי הענין של הפליטים הוא חמור לגופו, אבל הוא גם חמור מבחינה אחרת, ולו גם שבגלל הסעיף הזה כדאי לסובייטים ולערבים להיאחזו בכל ענין הטיוטה האמריקנית גם בסעיפים שהם מתנגדים להם. בהיעדר סעיף הפליטים יכול להיות שזה מוקש שמפוצץ את המשא ומתן, וזה לא רק ענין הפליטים. נניח שהיינו משנים מה שכתוב שם על כוחות האו"ם בשארם-א-שייח', לא משהו במקום זה אלא מוחקים סעיף זה ואינו קיים, כל שינוי לטובה מבחינתנו בתוך הטיוטה, יש בו כדי לטרפד את עצם המיפגש וההמשך של דיוני הארבע. לכל היותר יהיה מיפגש חד פעמי, ובתוך המיפגש הזה כל שינוי ותיקון הוא מבחינה זו לא רק מהותי לגופם של הדברים, אלא הוא עונה גם על הצד

התכסיסי והאיסטרטגי שלנו לפעול נגד פעילות חדשה של ארבע המעצמות. מבחינה זו אינני גורס את הנוסח של הפסקת ההתדיינות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

זה סוכם בישיבה הקודמת.

השר י. גלילי:

לגבי המיסמך, אבל לא הפסקת ההתדיינות עם

האמריקנים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

בישיבה הקודמת כולנו היינו מאוחדים בהתנגדותנו למיסמך זה, כיוון שהוא מכוון לועידת ארבע המעצמות. אילולא זאת, היינו מנהלים משא ומתן רב עם האמריקנים והיינו מחפשים דרך לתקן את העניינים. אבל עצם העובדה שזה הולך לועידת הארבע, עלולה להעמיד אותנו במצב הרבה יותר קשה מאשר המיסמך הזה. משום כך התנגדנו, אבל זה לא צריך להשפיע על הפעולות שלנו ביחס לעתיד. אמנם אנו "ברוגז" עם האמריקנים, אבל בכל זאת, עד כמה שאפשר לא רק לתקן, אלא גם להפריע להם בעניינים שלהם, אנחנו צריכים לעשות זאת.

אני רוצה רק להזכיר שגם בשיחות שהיו לנו עם האדמיניסטרציה של ג'ונסון, הם לגמרי לא שכחו את ענין הפליטים. כאן ראינו שהם הכניסו את ענין הבחירה החופשית, אם הפליטים רוצים הם באים, ואם אינם רוצים אינם באים, וזה מה שזיעזע אותנו.



השר י. גלילי :

זה היה גם אצל ראסק.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

אז היו רק שיחות אבל לא היה מיסמך כתוב וחתום על ידם. לו היינו צריכים לקבוע בעניין זה, ייתכן שהם היו מכניסים כאן את הנוסח שיש בסעיף 11. (השר י.ש. שפירא: אצל ראסק היה מיסמך.) - היה מכתב, כאן זה יותר מאשר מכתב. כאן הם מביאים זאת בפני האחראים.

גם ביחס לירושלים, איננו זוכרים מה שראסק אמר. גם הוא היה רחוק מלהעלות על הדעת שזה שייך לריבונות שלנו, והוא גם אמר זאת.

המצב אמנם חמור, אבל לא צריך להחמיר אותו עוד יותר, כאילו לפני זה היה גן עדן ועכשיו זה גהינום. זה לא כך. מה שעשינו כאן היה טוב, כי זה הביא לכך שדוג'רס הודיע לאבן, שהם יעמדו אתנו בקשר ויתיעצו על כל דבר, ואז בשיחות הללו יש לנו שוב אפשרות לחוות את דעתנו או לנסות לתקן, אם נוכל, ואם אפשר - להפריע למהלך הזה. לא צריך לראות את העניין כאילו כבר אין כל תקווה לעשות איזה דבר.

הועידה הזאת עוד לא התכנסה והיא עוד לא עומדת לפני גמר הענינים. אני מקווה שכאן תבוא עזרה גם מצד הערבים וגם מצד האחרים כדי שהעניין לא ייגמר. אבל לפי שעה, מה שעלינו לעשות הוא, ראשית-כל להתחיל להסביר את הענינים שלנו בעתונות, כפי שראש-הממשלה הסבירה לשגריר ברבור, מה פירוש של ענין הפליטים בשבילנו בקשר עם ה"אל-פתח". דבר זה מתקבל על הדעת, כי כבר היום הם הורגים אצלנו אנשים, ופירוש שנקניס עוד אנשי "אל-פתח".

עד כמה שאני יודע, ניכסון אינו אוהב כל כך את ההתערבות של יהדות אמריקה.

ראש הממשלה ג. מאיר :

גם ג'ונסון לא כל כך אהב. טרומן אמר פעם שהוא היה רוצה לראות קבוצת יהודים שבאה לדבר אתו על ענינים אמריקאיים.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

ניכסון ודאי לא אוהב זאת, והיה רוצה בכל זאת לעמוד בקשר עם ממשלת ישראל ולנהל אתה משא ומתן. הייתי אומר שצריך להיעזר ביהודי אמריקה רק בזמן שלא תהיה ברירה אחרת. כל זמן שאנחנו יכולים בעצמנו דרך העתונות שלנו לעשות איזה דבר, עלינו לעשותו.

שמעתי הבוקר ברדיו שה"ניו-יורק-פוסט" יצא נגד ועידת הארבע. אינני יודע אם זה עתון חשוב או לא, אבל זוהי התחלה, ועלינו לעשות הכל כדי שגם העתונים החשובים באמריקה יתחילו לטפל בענין זה.

אני מבין ששר החוץ נפגש עם מועדון הנשיאים, ואז נשמע ממנו מה הוא חושב על האפשרות להפעיל את יהדות אמריקה. מכל-מקום, אין להתייחס, יש לפעול ויש לתקן מה שאפשר ולהפריע במה שרק אפשר, ולא להגיד שהם החליטו וזה סוף העולם.

שר הדואר י. ישעיהו :

בסיכום הישיבה הקודמת הובן שהמחץ של התנגדותנו הוא לעצם ענין פגישת ארבע המעצמות. עכשיו מתברר שפגישת ארבע המעצמות היא כלה ונחרצה והיא תקיים. נראה לי שצריך להעביר את מחץ ההתנגדות למיסמך, כדי

שהאמריקנים לא ילכו לפגישת הארבע עם המיסמך. אם הולכים להתנגד למיסמך, אי-אפשר שלא לדבר על פרטים שבמיסמך הזה. אם לא יחולו שינויים בפרט זה או אחר, צריך לגייס את דעת-הקהל, כי אי-אפשר שדעת-הקהל לא תדע מה כתוב במיסמך הזה. נראה לי שצריך להעביר עכשיו את מרכז-הכובד של ההתנגדות למיסמך, כי את ענין פגישת ועידת הארבע אין בידינו לבטל.

#### שד החיגוך והתרבות ז. ארן:

חשד ישעיהו אמר שענין ועידת הארבע הוא כלה ונחרצה, אני חשבתי שזה כלה ונרצחה. היתה לי אפשרות להביע דעתי בענין זה בישיבות קודמות, אני חושב שועידת הארבע מקרבת את המלחמה. אינני רוצה להרחיב את הדיבור על כך, אבל לדעתי כל המהלך הזה מקרב את המלחמה.

מה שאני רוצה להגיד הוא זה, בדיונים המשוניים שאנחנו קיימנו במשך שנים כאן, על כל פנים במשך השנה האחרונה, בין המכסימליסטים, בין אלה שדיברו על ישראל שלמה או מכסימליסטים, ובין אלה שחשבו וניסו לראות את הדבר הזה אחרת, אני הייתי אחד מאלה שלא גרסתי את התקוות הגדולות והמכסימליסטיות בנוגע לתביעות הטריטוריאליזם וכו'. דיברתי אז גם על ארצות הברית, אבל מעולם לא העליתי על הדעת שגם ארצות-הברית, עם כל זה שלא היו לי הרבה אילוזיות בענין זה, תגיע למיסמך כזה. כל מה שדיברנו היה קשור לעקרונות של ג'ונסון, ואפילו לא טיפלנו במיסמך של ראסק. חיינו בעקרונות של ג'ונסון וידענו שזה פחות או יותר כך. אבל בכל זאת, כרגע זה מיסמך של ניכסון וזה ההבדל. זה מיסמך של ניכסון וזה חמור הרבה יותר מאשר משהו יכול היה לחשוב.

(המשך הדברים רשם י.מ.)

נוכח התוכן הזה של המיסמך, כפי שהוא הוגש, עם הענין הזה של הסכם חוזי או אי-פתרון כפוי, מחמירים הדברים האלה, כי עד שאתה מגיע לענין הזה, יש לך כל מה שפה דובר. בזה אין חלוקי דעות. אפילו אם ועדת הארבע תתפרק ויישאר רק המיסמך האמריקאי כמו שהוא, זה רע בתכלית. אפילו אם כל הענין של הארבע "יירצח" ויישאר רק המיסמך הזה, הוא רע, הוא רע בתכלית.

אם כן המסקנה שנדחפתי אליה היא שצריך לעשות הכל כדי שהמיסמך הזה לא יהיה, עד כמה שהדבר הזה ניתן. איני מציע לעשות הפגנות. אבל אם יש לנו איזה כוח בתוך ארצות הברית, כוח יהודי, יש להפעילו. יש לעשות זאת בצורה של משא ומתן חשאי, של משא ומתן מאחורי הקלעים, יש לעשות הכל כדי שהמיסמך לא יהיה כזה. אני חושב את זה לתפקיד חמור מאד שצריך לקיים אותו.

קודם הצגתי את השאלה: מדוע קודם השתתפנו ומדוע אחרי כן הסתלקנו? שמעתי מה שאמר חשד גלילי. אבל תוך כדי הבירור הזה אני מתחזק יותר בדעתי שיש לעשות זאת. איני יודע אם יעשה זאת מועדון הנשיאים או האשיים שיכולים להגיע לניכסון, אבל צריך לעשות הכל כדי שהמיסמך הזה לא יהיה כפי שהוגש אפילו לאחר התיקונים.

שר הדואר י. ישעיהו:

לעקור את שיניו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הערה אחרונה לשר גלילי. לא חשבתי שניכנס היום לדיון יסודי. זאת נעשה ביום חמישי.

השד י. גלילי :

אני רוצה להזכיר לעצמי ולעצמנו שלפי מה ששמוענו משד החוץ ומדמיסמכים שהוקראו בפנינו, שטענו כי תוך כדי כוונות לפגישת הארבע יש שיחות דו-צדדיות סובסטנטיביות בין הסובייטים לבין האמריקאים. מזה אני מודאג לא פחות, ואולי אפילו יותר מאשר מפגישת הארבע. פירוש הדבר שנקודת ההתחלה שצמנה תחיל פגישת הארבע יכולה להיות מסוכנת. לא נכנסתי למתודיקה. וודאי אין לעשות הפגנות בשלב זה, כי זה רק מעורר אנטגוניזם. וודאי אין להכריז על הפסקת דיונים או על ברוגז או על NON-COOPERATION. איש איננו מעלה דברים כאלה על דעתו.

אני מסכים בהחלט למה שאמר שד הפנים שאין מה להתייחס. היו כבר מיסמכים. היה דין ודברים בין גולדברג ודוברינין בשעתו, ומיסמכים ההם, כתוצאה מהאמצעים שלנו ובעזרת הסובייטים והערביים גם יחד, נתבטלו. אני מזהיר מפני זה שייווצר אצל האמריקאים רושם שיש לנו תיקוני נוסח למיסמך שהוא בסיסי. איני רואה כל סיבה לא לדבר אתם על מדיניות אלא לדבר על תיקוני נוסח. באשר תיקוני נוסח יחזקו אצלם את הרושם שאמנם איננו מרוצים, אבל אנחנו איננו מתקוממים נגד כל המיסמך כשלעצמו. הם יראו בזה לעצמם היתר צבוי-מדיני ומוסרי ללכת עם המיסמך הזה אל הארבע. מפני זה אני מזהיר.

שד הדתות ז. ורהפטיג :

בישיבה האחרונה הוחלט שאת הדיון המדיני נקיים למשיחזור שד החוץ. בינתיים היתה החלטה בישיבה האחרונה, שאנחנו מרכזים את המאבק נגד ועידת הארבע ולמשא ומתן ישיר. מבלי להכנס לדיונים על סעיף זה או אחר, יש להמשיך במאבק כללי נגד ועידת הארבע, ולאחר שיבוא שד החוץ נדון על הכל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

רק הערות מספר לדברי החברים. קודם כל אני מבקשת לזכור שבנאום הראשון של ג'ונסון היה סעיף על הפליטים. הסעיף 11 הוכנס ב-1948. מאז האמריקאים והבריטים, בצורה אדיבה ביותר, הצביעו בעד הסעיף הזה. לא הצלחנו להוויז אותם מזה אפילו חצי סנטימטר. הקונצפציה האמריקאית בעניין זה אינה חדשה. ניכסון היה צריך לעשות איזה דבר מהפכני ולזרוק את זה. את זאת לצערי הרב הוא לא עשה.

עכשיו בעניין דיון על סעיפים או אי-דיון. מה המצב עכשיו? מה הם אומרים לנו? הם אומרים: אנחנו יודעים שעמדתכם היא מנוגדת לכל העניין. וזה למרות זאת שהיה דיון על סעיפים ויש שוני בין הטיוטה הראשונה לבין הטיוטה האחרונה. אני חושבת שכל מה שאפשר היה לעשות בסטדיה זו כדי לתקן דברים, נעשה. ואבא אבן עמד על דברים אלה במיוחד: א. קודם כל לא עניין של ארבע; ב. לא ערכויות שלהן; ג. לא כוחות או"ם. הוא ניסה לפסול את כל העסק הזה על דברים יסודיים, שאין אנחנו יכולים לקבל אותם. את זאת הוא עשה. יחד עם זה היה חשוב שהאמריקאים לא יוכלו להגיד: אבל אנחנו עיבדנו את זאת יחד אתכם; נכון, לא קבלנו את כל התיקונים שלכם, אבל הייתם שותפים לזה. הם אינם יכולים להגיד את זאת היום. למרות שבכל זאת תוקנו דברים, אבל ההתנגדות המוחצת שלנו לכל העניין היחה כזאת, שהם חוזרים ואומרים: אנחנו יודעים שאתם התנגדתם לזה, אין אנחנו חושבים ששכנענו אתכם. אתם לא שכנעתם אותנו, אבל גם אנחנו לא שכנענו אתכם. אני חושבת שזה עדיין חשוב שכן יהיה.

איני יודעת איפה לקחת, ברזילי, את הנוסח מחוץ ל"מעריב", שהחלטנו לא להתדיין אתם, שהכרזנו ברוגז על אמריקה.

שר הבריאות י. ברזילי:

התכוונתי ביחס למיסמך הזה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

צריכים מאד להזהר. יש לנו שגריר בווינגטון. יש שגריר ארצות הברית בארץ. אני מבטיחה לכם שעוד ידובר, ידובר וידובר. אבל גם תבונתנו צריכה להיות כזאת, שגם ברצוננו לתקן דברים, שלא תוחלש כחוט השערה העמדה היסודית שלנו, הן בתודעת הממשל האמריקאי והן בתודעת הציבור, שאנחנו נגד ענין הארבע. אמרתי כבר בפעם הקודמת שגם בהופעת שר החוץ בטלויזיה, גם עכשיו במסיבת העתונאים באו"ם, של כתבי או"ם, הוא עמד על הדבר הזה, וזה חשוב מאד.

ויש גם ענין התמיכה ביארינג. גם הם אומרים זאת, שאין זה במקום יארינג. אני מבינה שאנחנו נאחזים ביארינג, לא מפני שיש למישהו איזו אשליה שהוא יביא את הגאולה, אבל טוב שיש איזה מין דבר כזה. והם מבטיחים לנו שחס וחלילה לא יגעו ב"יארינג שלנו", הכל ילך דרכו, והוא יהיה בתוך זה. אם אחם רוצים לדעת, הרי אני חושבת שאם הארבע - הלואי שזה לא יהיה - יגיעו חס וחלילה לאיזה דבר, הם לא ישמרו כל כך על יארינג. מה קרה פה? או-טאנט הוא בעד התערבות הארבע, ויארינג בסופו של דבר הוא שליח של או-טאנט. אבל אני בעד זה שנגיד: יארינג מעל הכל, ונראה מה שייצא ממנו.

אני חושבת כי כאשר אבן יחזור, נשמע ממנו מה הוא עשה בענין היהודים. אין זה מתקבל על הדעת שהוא ישב בארצות הברית ונפגש עם יהודים ולא ניסה לעשות איזה דבר בעזרתם, עם כל מה שנאמר כאן על "זהירות", הממשל כבר רמז משהו בענין זה. אבל לא צריך להבהל מזה.

חשד פ. ספיר:

מה הם רמזו?

ראש הממשלה ג. מאיר:

שום דבר. אתה הרי אמרתי שאינך רוצה לדעת את

הכל.

חשד פ. ספיר:

לא.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל זהו נכס מדיני שיש לנו בארצות הברית מחוץ

לכל יתר הדברים.

חשד פ. ספיר:

יש לי דעה אישית שניכסון מתפעל מזה פחות.

במקרה ראיתי אותו כמה פעמים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני מוכנה להגיד שניכסון רוצה להתייחס מיהודים. הוא רוצה להיות עוד ארבע שנים נשיא, ובמידה שהוא יכול לרכוש את היהודים, הוא אינו בטוח שיצליח בכל. מותר איפוא להשתמש גם באלמנט זה, וודאי



בוהירות, בתבונה ובשכל, אבל אין זה בא בחשבון שנשכח את האלמנט הזה. אבל לא רק זה, יש גם הסנט, ויש לנו ידידים שם. אנשי השגרירות שלנו פועלים. לשם מה הם "מקבלים משכורת"?

אני רוצה להגיד לספיר שבמשדד החוץ יש כרכים על תכניות לפליטים. אבל כל התכניות האלה הוכנו בלעדינו. היתה פעם תכנית פנטסטית בקשר למדינה ערבית אחרת, שזה יהיה באופן אובייקטיבי, שזה צריך להיות - אתה השקעת בזה כסף בהיותך באוצר - אולי זה עוד פעם יתגשם. אבל אין זה כך שישבנו מבלי לחשוב על זה.

אלמוגי שואל האם איחרנו. איני יכולה לענות על

זה.

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

היתה פעולה רצופה בזאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

גם לי נדמה ככה. אמנם איננו מסכמים היום שום דבר. אני בעד מה שאומר חשד שפירא. בכלל להתייחס זהו לוכסוס יותר מדי גדול, זה אינו ניתן לנו. אבל באמת זוהי התחלה רעה. אמר כבר ארן פה כי המיסמך הזה רע משל עצמו. אמנם אצל ראסק היו כל הדברים הרעים. כאשר גולדברג יכול היה לשבת עם דוברינין ולהגיע למה שהגיעו, היה זה קצה העולם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זוהי אחת החידות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל זה היה, וזה איננו עכשיו. עכשיו ישנה צרה אחרת, אולי גדולה יותר. היא חמורה למדי. איני רוצה להקל בשום דבר.

לא היתה זהות בינינו ובין ג'וגסון והמימשל שלו על קוים. זה לא היה לא בנאום הראשון שלו וודאי לא בפני ועידת בני ברית.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

על חוזה שלום.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ספק. אבל מה זה חשוב עכשיו? עכשיו יש ניכסון ויש רוג'רס והם רוצים לדבר אתנו. איני מוכנה לחתום על שטר שיגידו לנו הכל. גם אנחנו איננו אומרים לאחרים את הכל, ואיננו צריכים לומר את הכל.

אבל ברור שזהו המאבק המדיני החמור ביותר. נדמה לי שרבים מאתנו לא תיארו לעצמם שיבוא יום, שהאמריקאים ישאלו אותנו "מה אתם רוצים" ויחתמו. אבל המשך הדיון יבוא כאשר ישוב שר החוץ.

הדיון יסוכם בישיבת הממשלה ביום ח' בניסן תשכ"ט (27.3.69) בהשתתפות שר החוץ.

503. מינוי יושב-ראש רשות השידור ומשנהו ומינוי הועד המנהל לרשות השידור

השר י. גלילי:

בדיון שהיה בישיבה הקודמת, לאחר שנשמע נאום מאת השר יוסף ספיר בקשר להרכב הועד המנהל של רשות השידור, נבחרה ועדה של שלושה שרים - שר המשפטים, שר הדתות ואני. הועדה שמעה מפי השר ספיר את טעמי הערעור שלו, ובעקבות זה גם הזמינה את השר משה קול. לאחר זה הוכרע בוועדה, להמליץ לממשלה לבחור בועד המנהל של רשות השידור את מר אשר ריבלין מתוך חברי המליאה, ואילו ביחס למר יצחק ארצי להמליץ בפני הועד המנהל החדש שהוא יוזמן לדיוניו בזכות דעה מייעצת. השר משה קול שלל את ההצעה הזאת והודיע לי שהוא יביא את נימוקיו לממשלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה לבקש מכם סידור כזה: נשמע את השר קול

ונצביע.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

אני רואה את ההצעה הזאת כענין חמור מאד, ואני רוצה להגיד את זה בכל הבהירות כיוון שאני רואה את זה כהפרת אמונים והבטחות שניתנו פה ליד השולחן הזה. כאשר ניהלתי את המשא ומתן יחד עם חברי על ההסכם הקואליציוני עם ראש הממשלה המנוח, הוא הבטיח לי שהענין הזה יהיה מסודר במסגרת של 5 חברים בועד המנהל ולא של 7. אחרי כן אמר לי: עזוב את זה, כי השר גלילי יוסיף 2 וארצי יהיה בין אלה. אחרי-כן הודיע השר גלילי שיוסיף 2, ויוזמין אותם לישיבות לפני שהחוק הונח על שולחן הכנסת. דובר על אחד ממפלגתנו ועל אחד מגח"ל. הכל נאמר כאן בגלוי. חכיתי בסבלנות ובאורך-רוח לסידור הענין. עכשיו ישנה הצעה שהיא מפירה את כל ההבטחות ואת כל ההתחייבויות, גם של ראש-הממשלה

המנוח גם של חשד גלילי יבדל לחיים ארוכים.

אני רוצה לשאול: מדוע אני צריך להיות חייב במשמעת קואליציונית בענינים כאלה, כאשר זה מגיע לכנסת, והנה בעת שמגיע פה לטיפול בענינים כאלה, איני נחשב כשותף קואליציוני, בעת שהובטח שכל "החלקים" הקואליציוניים יהיו במוסד זה? אני רואה את זה כענין חמור מאד, בפרט לאור כל ההשתלטות שהיתה פה במשך כל הזמן. ציפיתי שכל זה יסודר. עכשיו מציעים שלא יסודר. אני מתנגד לזה, ואני מבקש מאת הממשלה לא לקבל את ההצעה החדשה של חשד גלילי בשם הועדה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין לנו דרך אחרת, אחרי כל הטלטולים שהיו בענין זה, מאשר להצביע ולהכריע. שמענו בישיבה הקודמת את חשד ספיר, חברי הממשלה שמעו עכשיו את חשד קול.

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

מה עומד להצבעה בדיון?

ראש הממשלה ג. מאיר:

הצעת הועדה האחרונה שנבחרה.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

ההצעה שלי היא שישאר הנייר הראשון של חשד

גלילי, כפי שהוצע מקודם.

השר פ. ספיר:

איני מבין פה איזה שהוא דבר.

השר י. גלילי:

בהצעה הקודמת, המונחת בתיקים שלכם, הוצע שמר יצחק ארצי יהיה חבר בוועד המנהל. בישיבה הקודמת של הממשלה היה ערעור על כך מטעם השר ספיר. נבחרה ועדה של שלושה שרים שביררה את הנושא הזה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא היה ערעור על ארצי, היה ערעור על כך מדוע אין עוד אחד בוועד המנהל.

השר י. גלילי:

הועדה בירה את הענין, שמעה את השר יוסף ספיר. כיוון שהועלתה הצעה, שייכנס לוועד המנהל האיש שהשר יוסף ספיר המליץ עליו, במקום מר ארצי, שמענו גם את השר קול. האיש הוא אשר ריבלין. הועדה החליטה להמליץ בפני הממשלה שבמקום מר ארצי יבוא מר אשר ריבלין ואילו מר ארצי יוזמן לישיבות הועד המנהל בזכות דעה מייעצת. ההצעה הזאת של הועדה מובאת הנה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלון:

אני מציע לשקול, אם לא בא בחשבון להציע הצעה שלפיה אפשר יהיה לספח אדם בזכות דעה מייעצת מאותה מפלגה שממנה לא נבחר אדם לוועד המנהל.

השר פ. ספיר:

יש לי שאלה לשר קול. אתה אומר שזהו ענין חמור

מאד.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

זוהי הפרת הבטחות.

השר פ. ספיר:

ענין הפליטים הוא חמור, וזה חמור. יש שוני בחומרה. אני יודע את השמות, אולם אם אסתכל - אדע, אתה מדבר בשם הסכם קואליציוני. שירות השידור איננו ענין קואליציוני. את זאת אתם מלמדים אותנו. אם יש משהו המיוצג בכנסת, הוא איננו צריך פחות או יותר להודעות גם עם חברי הועד המנהל של רשות השידור. שם ישנם 4, ופה ישנם 22. נניח שאתה צריך להצביע במקומי. אני שואל: איך הית נוהג?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם לפי החוק מותר שיהיה גם סגן?

השר פ. ספיר:

לא. שאלתי שאלה כזאת בישיבה הקודמת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מבינה לרוחם של חברי הממשלה שקשה להם להצביע ולא נעים להם להצביע. אבל אין ברירה. ברור שהענין מוכרח היום להגמר.

השר פ. ספיר:

למר ארצי מובטחת דעה מייעצת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה נאמר כבר פעמיים.

השר פ. ספיר:

אני רוצה להשפיע על עצמי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

תעשה זאת בסוד.

השר פ. ספיר:

אני עושה זאת בפומבי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי בעד ההצעה, להמליץ לממשלה לבחור לועד המנהל של רשות השידור את מר אשר ריבלין מתוך חברי המליאה, ואילו ביחס למר יצחק ארצי להמליץ בפני הועד המנהל החדש שהוא יוזמן לדיוניו בזכות דעה מייעצת?

מ צ ב י ע י ם .

9 קולות בעד ההצעה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי בעד ההצעה הקודמת לבחור את מר יצחק ארצי

לועד המנהל?

מ צ ב י ע י ם .

4 קולות בעד ההצעה.

מ ח ל י ט י ם (ב-9 קולות נגד 4):

א. בהתאם לסעיף 7(ב) לחוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ח-1968, למנות את ד"ר חיים יחיל ליו"ר רשות השידור ואת מר נתן שחם למשנה ליו"ר רשות השידור.



ב. בהתאם לסעיף 14 (א) לחוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ח-1968, למנות את ה"ה:

ד"ר חיים יחיל, מר נתן שחם, מר משה ביתן, מר אליהו לנקין, מר חיים קוברסקי, מר אשר ריבלין, מר חנוך ברטוב - כחברי הוועד המנהל של רשות השידור.

ג. להמליץ בפני הוועד המנהל של רשות השידור להזמין לדיוניו את מר יצחק ארצי בזכות דעה מייצעת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

התוצאות ברורות, ואני מבקשת את חשר קול לא לראות זאת כדבר חמור.

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

אמרתי שאני רואה את זה כעניין חמור, כי אני רואה בזה הפרת הבטחות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זאת שטעתי, ואני מבקשת שלא תראה את זה כך.

חשר י. גלילי:

הודעה אישית. אני נמנעתי מהצבעה, אם כי בוועדת חשרים נתקבלה ההכרעה; מפני שאני הייתי בדין ודברים עם חשר קול ואף העליתי את ההצעה הזאת, לבחור את מר ארצי לוועד המנהל, בהצעתי הקודמת ולא יכולתי לבטל את הבטחתי. עם זה לא ידוע לי על כך שזה היה במשא ומתן הקואליציוני ושיש על זה

התחייבות קואליציונית.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

יש עוד הבטחות קואליציוניות שלא מולאו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

היה הרבה יותר נעים לולא היינו צריכים להצביע פעמים אחדות, אבל אין ברירה.

504. סקירה בטחונית

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה לדבר על ארבעה דברים. קודם כל על המטוס שנפל בירדן ושטיסו נהרג. היתה ידיעה, וגם ראו את זאת בפועל באופן פיזי, על חולית "אל-פתח" שהיתה בצד זה של הירדן ועמדה לעבור חזרה לצד המזרחי, והיא עשתה זאת בחיפוי של אש ירדנית מהצד השני, במרגמות של 120 מ"מ. נסינו למנוע מהם לחזור לצד השני ולא הצלחנו. בסופו של דבר חזרה החוליה לצד השני. תוך כדי חלופי היריות האלה יצאו שני מטוסים שלנו לתקוף את עמדת הארטילריה הירדנית, שחיפתה באש על חזרת חולית "אל-פתח". היתה זאת יחידה של 120 מ"מ, והיא פעלה גם באש מקלעים. ההנחה היא שהמטוס נפגע על ידי מקלע 5 מ רגיל, אפילו לא נ.מ. היה זה מטוס "אורגן". המטוס חג פעמים אחדות, עמד לירות רקטות במרגמות. לצורך זה גם הנמיך וגם טס ממש מולם, וכנראה שאחד הכדורים פגע ברקטות שהיו תלויות תחת אחת הכנפיים והצית אותן והפיל את הכנף. היתה התפוצצות, הכנף נפלה, המטוס בער, הבחור לא יכול היה לצנוח, נכנס ל"ספיל" ונהרג, והוא נפל כמה קילומטרים בצד המזרחי של הירדן.

פנינו לצלב האדום. אני מניח שיחזירו את הגופה או את שרידי הגופה. בכל מקרה כזה זה מלווה בטרגדיה. למשמר העמק יש היום 6 טייסים בחיל האויר. אני חושב שבכל הקבוצים מאפשרים היום לכל החברים הרוצים לחתום על צבא קבע בחיל האויר, לעשות זאת. אלה הם הבחורים הטובים ביותר והמוכשרים ביותר שרוצים ללכת לצבא הקבע ולחשאר שם, ואין לכך התנגדות מהקבוצים. היום אחוז גדול של הטייסים הוא מכני הקבוצים, והם הטייסים הטובים ביותר.

בפעם קודמת צנח ממטוס שהתקלקל, בפעם אחרת צנח ממטוס שהתגלגל על הגחון. אחוז הפעמים שאיש צריך לצאת ממוות יצא לפני זה. הפעם היה בחצור. הבחורה שלו באה לבלות בחצור, כי הוא היה תורן. הוא מר לה שהוא צריך לצאת לרגע. הלך וזנק. אחרי כן חזר מפקד הטייסת ואמר לה שהבחור שלה נהרג. האב הוא מיוצאי עיראק והאם מיוצאי רומניה. טוב שיש עוד שני בנים ובת. המשפחה נשארה מאד חזקה, אידיאליסטית. השאלות שהן מעוררות הן: עד מתי יישפך הדם? האב עצמו נידון לתליה שלא בפניו לאחר שהיה מעורב בעליה ב'.

הענין השני הוא המצב בסואץ. בדרך כלל שורר שם שקט, אבל לא מוחלט. בלילה עברה כנראה יחידת קומנדו מצרית את הסואץ מהצד המערבי ופתחה באש בזוקות על יחידות הנדסה שלנו העובדות והנמצאות יותר בעומק. יחידת הקומנדו הניחה מספר מוקשים. אנשינו לא נפגעו מבזוקות ולא עלו על מוקשים, הצליחו לפרק את המוקשים, והעבודה נמשכה. עובדים שם 12 טרקטורים לאורך כל התעלה. באופן יחסי המצב שקט. אבל זה מאותו השקט עם בזוקות ועם מוקשים, עם צליפות פה ועם צליפות שם.

דבר שלישי: רצינו להביא לידיעת חברי הממשלה את התוצאות, במידה שהן ידועות לנו, של הפעולות הטונות שעשינו נגד מחנות "אל-פתח" בירדן ובזמנו גם נגד מחנות אל-המה ומייסלון. מאז ההתקפה בסוריה עבר כבר חודש ימים. נדמה לי שזה היה ב-24 בפברואר. כך שעה שניתן היה שיתבררו באופן רגיל פרטים כאלה ואחרים, התבררו.

ההנחה היא כך: במייסלון היו או 400 איש או 50 איש. מניין ההבדל? 50 איש יש בסתר. 400 איש יש שם כאשר מחזוריים מתאמנים. איננו יודעים אם באותו זמן של ההתקפה היו שם מתאמנים או לא. יכול להיות שהיו 400 ויכול להיות שהיו 50. לפי היריעות לא היה אף הרוג, 4 פצועים, אוהלים ומבנים נפגעו.

באל-המה היו 50-60 איש. לא היה אף הרוג. 2-3

נפגעו.

ב-12 במרס היו לאחרונה החקפות אויריות על מחנות "אל-פתח" בירדן. בדיבן היו בין 130-150 איש, נהרגו 4 והיו 4 נפגעים. בידודה - היו בין 20-30 איש, הרוג אחד ופצוע אחד.

אני רוצה לומר מה שאמרתי, כשהיה הדיון הזה, כשהצעתי לחברי הועדה, שדצו כי נפגע קשות במחנות בסוריה, שיניחו למטכ"ל להחליט אם גם להנחית שם חיל רגלים או לא. כמובן הממשלה יכולה להחליט מה שחליט; במידה שיש שיקולים אופרטיביים שאנשים שלנו לא ייפגעו. זה ענין מסובך. הנסיון שיש לנו גם בתקיפת מחנות העיראקים וגם במקרים כאלה, מראה שהדבר הוא מאד פרובלמטי. מבלי להיות בעל מקצוע, מבלי לעמוד היטב על צלומי האויר, לא טוב לדעתי להחליט, נעשה כך ונעריך את התוצאות. איני בטוח שהתוצאות של כל הפעולות האלה מביאות להורדת המוראל אצלם, אם לא לומר את ההיפך. האם אנחנו רוצים שיהיו פחות 4 ערכים בעולם? אנחנו רוצים ללמד אותם לקח. זוהי שאלה האם זה מלמד אותם לקח. וודאי ישנה השפעה חיובית לעצם העובדה שאנחנו באים ותוקפים אותם. אבל יש לזה גם מגבלות. איני נכנס פה להערכה, אבל חובה למסור את האינפורמציה העובדתית על התוצאות.

נקודה אחרונה שאני רוצה לנגוע בה היא בענין מינויים בצבא. בזמן האחרון יש מסביב לענין של טליק ואריק מהומה רבת פעילות. אני מצטער שחלק מהפעילות המיותרת וההורסת, השלילית, בא מקרב קציני הצבא. הם

עושים "לובינג", מדברים עם זה ומדברים עם זה, מדברים עם עתונאים ועם מי שאתה רוצה. חלק שני שלדעתי הוא מיותר, בא מחוגי העתונאים או מעתונאים העוסקים בזה. לפי עניות דעתי גם שדים אינם צריכים לטפל בזאת פרט לשד הבטחון. פעילות זו אינה תורמת לענינים.

ביחס לעורכי העתונאים: קראנו לפגישה את עורכי העתונאים. דנו על הענין ומסרנו שם פרטים. הרמטכ"ל ואנכי דברנו ואמרנו: כיוון שהענין כבר נדון, נשים את הענין של אריק וטליק על השולחן ומה שדברו על סטגנציה בצבא ועל כל הטענות שנשמעו. הבירור נסתיים בזה, שגם הרמטכ"ל וגם אני בקשנו שהעתונאים לא יטפלו בזאת. בשעת מעשה היו תחת ההלם של הפנייה והבטיחו שלא לטפל בענינים אלה. למחרת התחילו לכתוב שוב. טוב שישנו צנזור שאינו נותן לפרסם מאמרים כאלה. אילו נתפרסמו, היה טיפול נרחב בכל הדברים האלה. אילו נתפרסם כל מה שכתבו, היה זה רחוק מלתרום להסדרת הענינים בצבא. הם מטפלים לא רק בשני קצינים אלה אלא בעוד קצינים, מדוע לא עלה זה בדרגה ומי רוצה את זה, ופוליטיזציה בצבא, הרמטכ"ל וכל מה שאחם רוצים. אני יודע שאחם יודעים שישנו הדבר הזה. לפי מיטב הכרתי גם בענין טליק ואריק אין שום מגמות פוליטיות או כתתיות או סקטורליות או חברתיות. במידה שהדבר הזה עורר תרעומת, בין של האנשים האלה עצמם, בין של אחרים, הרי לדעתי אינם צודקים לא אריק ולא אחרים, ואיני חושב שנעשה פה איזו שהיא פעולה מגמתית מבחינת הרמטכ"ל או מבחינת מישור במטה הכללי, וכל הצגה כזאת של הדברים אינה נכונה.

שאלות שנשאלו בכנסת כמובן פסלתי אותן מטעמי בטחון. אבל במידה שיש לשולחן הזה השפעה, אני מציע מאד מאד לא להתעסק בזה. בשביל להתעסק בזה, צריך לדעת היטב את הענין, ואז צריך ללכת ולהסיר מעל השולחן את כל בעיות המינויים והתפקידים ולמנות את כל המעלות וכל החסרונות שישנם לכל אחד.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מבין ששרים אינם צריכים להתערב בזה ולחמם את הרוחות. אבל אם פונים לשר ומבקשים ממנו שישפיע שיחדלו לעורר את הבעיה ויעברו לסדר היום, האם גם זה אינו מותר?

שר הבטחון מ. דיין:

לפי דעתי לא. ישנו חוק האומר משהו. משאני רוצה לראות איזה קצין, אני פונה לרמטכ"ל. בלי זה איני רואה אותו. כמובן הרמטכ"ל אינו מסרב לתת לו רשיון לראות אותי. כשראש הממשלה רוצה לראות קצין, היא פונה אלי. כמובן איני מסרב. אני פונה לרמטכ"ל, והרמטכ"ל שולח אותו לראש-הממשלה. הרמטכ"ל שואל, בענין מה רוצה ראש הממשלה לראות אותו, אם אין קשרים אישיים בין ראש הממשלה ובין קצין פלוני או אלמוני. אבל בשום פנים ואופן לא צריך לדעתי שיהיה מגע ישיר בין איזה שהוא שר, פרט לראש הממשלה ושר הבטחון או סגן ראש הממשלה, כשהוא ממלא את מקומו של ראש הממשלה, על כיוורים עם קצינים. הוא גם לא ישמע מה שאתה אומר לו. על תשובה אחת שלך, יעורר 50,000 בעיות. אתה צריך לדעת גם מה הרמטכ"ל אומר. ואם הוא יאמר שלא יוכל לעבוד עם ראש אג"ם, תצטרך לשמוע מה אומר ראש אג"ם. תהיה לך בעסק הזה תעסוקה לחדשים. אני מציע לא לגעת בעסק הזה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם כך זה נהוג בממשלה היום ששרים אינם באים

במגע עם קצינים?

שר הבטחון מ. דיין:

זה לא נהוג. ביוזמתם של קצינים, ובניגוד לחוק, כן קיים מגע, ואני מבקש להפסיק את זאת. אם עושים זאת עם עתונאים, יש לי טענה רק לקצינים. אבל אם עושים זאת אתכם, יש לי טענה לקצינים ומשאלה המופנית אליכם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה לשאול את שר הבטחון - שאלתי אותו זאת גם בשיחה בינינו - וזה לא בניגוד לבקשתו מחשבים: כאשר איש נמצא במסגרת צבאית, עליו וודאי חל איסור. וכל אלה המתרוצצים לשיחות עם אזרחים הם אנשי צבא ובעלי דרג גבוהה. אני מתארת לי ששר הבטחון עושה וודאי את הכל גם במסגרת הצבאית, לא רק כדי למנוע משרים לשמוע את הקצינים, אבל למנוע מהקצינים להשמיע, בין אם לשרים ובין אם לעתונאים.

שר הבטחון מ. דיין:

איני עושה את הכל. אבל עשיתי שני דברים. מיד אחרי מלחמת ששת הימים כתבתי מכתב לרמטכ"ל דאז, רב אלוף יצחק רבין - היה אז ענין עם עתונאים, שכולם ראינו את כולם - שבו אמרתי שאני מבקש לדאוג לזה שהענין הזה ייפסק, - איני זוכר אם אמרתי לו למסור על כך לקצינים, אבל מכתב משר הבטחון כמוהו כחוק, פרט לאותן הפגישות עם עתונאים שהוא מאשר. אם נותנים ראיון לעתון, זה צריך להיות באישור הרמטכ"ל. איני יודע אם הוא השתלט על הדבר הזה. לקח את המכתב וקרא אותו במטה הכללי. אם זה הביא להפסקת ראיונות, איני יודע.

לפני זמן מה כתבתי מכתב לרמטכ"ל בענין שיחות עם אזרחים על ענינים צבאיים, כולל מינויים והעברה לדרגות, שזה בניגוד לחוק. בקשתי שיקרא את המכתב הזה במטכ"ל ויבקש מהאלופים שיגלגלו את זה הלאה. אני בטוח שעשה זאת.

איני יכול לומר שאני עושה את הכל. לעשות את הכל, פירושו להביא לדין את אלה שאני יודע כי הם נוהגים אחרת. לעת עתה אני יודע שיש כאלה הנוהגים אחרת. לא תבעתי מהרמטכ"ל להעמיד אותם לדין.

שר הדואר י. ישעיהו :

ביחס לתקרית המטוס: האם יריות-החיפוי באו מעמדות הצבא או מעמדות של "אל-פתח"?

שר הבטחון מ. דיין :

של הצבא.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

חשגה על דבריו הראשונים של שר הבטחון. הוא מסר על התוצאות וכאילו לקח משכילנו שלא נתערב כאילו בהצעות המובאות על ידי הרמטכ"ל ושר הבטחון.

שר הבטחון מ. דיין :

אמרתי שמהבחינה האופרטיבית הסיכוי לפגיעות רק על ידי פעולות מהאוויר, הוא ענין מסובך, שבלי בקיאות מקצועית וצלומי אויר, האם יש שם תעלה או אין, האם יש עצים או לא, ההנחה ליד השולחן הזה מה שהייתה התוצאות, לפי דעתי אינה יכולה להיות שקולה.

שר הדתות ז. ורהפטיג :



שזעתי וגם הקטבתי. אני רוצה להזכיר כי הפעולה נגד המחנות בירדן היתה רק אוירית. בנוגע לשני המחנות בסוריה, אמרו שביחס למקום אחד תיתכן גם הורדת כוח צנחנים. על זה באה התערבות ועדת השרים לענייני בטחון שלא צריך לעשות זאת. אני יכול להבין שער הבטחון - ואולי זה מוקדם עדיין - כבר מגיע לידי מסקנה שפעולה אוירית לכך אינה כדאית, וזה מתוך שתי הפעולות שהיו. יתכן שצריך להציע פעולה אחרת אבל אין זאת אומרת שמישהו יכול להבטיח לנו שאילו זה היה גם בצורה השנייה, שהיתה הצלחה, שזעתי הרבה פעמים משר הבטחון שאיש אינו יכול להבטיח דברים כאלה מראש. אין להסיק מכאן מסקנה כאילו על כושר השיפוט של הועדה שלנו.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

ביחס לעניין השלישי רוצה אני להציע הצעה

מסויימת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה לשאול: על בעיות אופרטיביות, כלומר על דברים קונקרטיים דנים בוועדת השרים לענייני בטחון?

שר התיירות ושר הפיתוח מ. קול:

כן, על זה הוחלט אז במליאת הממשלה.

שר הבריאות י. ברזילי:

האם אנחנו רחוקים מהשלמות הביצוע של הביצורים

ליד הסואץ?

שר הבטחון מ. דיין:

אם אפשר יהיה לעבוד בקצב מלא, הדבר יבוצע תוך 2-3 שבועות. אז נוכל לגמור את המכסות של המקלטים. אבל כל ענין המיקוש והגידור בדופן לצד המים (כרגע איננו מנסים לעשות זאת, כי שם יקבלו אנשינו כדור) זה ענין הרבה יותר ממושך. גם אין לנו עדיין כל המוקשים בארץ. גם לו היה שקט גמור, לא יכולנו לעשות זאת. זהו דבר שאפילו לא נסינו עדיין לעשותו. אבל אנחנו רואים כדבר חשוב את ענין המקלטים וביצור העמדות. לשים את הברזלים ואת הרלסים, זהו ענין לשבועיים שלושה שבועות.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

בקשר לפנייתו של שר הבטחון: אני אוהב להענות לבקשות, אבל אז הייתי רוצה שתתקבל פה החלטה ששרים אינם יכולים לבוא בדברים עם אלופים בין בענינים שנוגעים להם בצבא ובין בענינים אחרים. אם לא כן, יהיה כך, שחלק מהשרים יעמוד בקשר אתם, וחלק אחר יגיד, איני יכול, כי יש בקשה שלא לדבר אתם. זה אינו יכול להיות. או שישנה החלטה על כך והיא מחייבת את כולם, או שאין החלטה ואז כל אחד פועל לפי רוחו ולפי מחשבותיו. אבל זו אינה יכולה להיות רק בקשה. צריכה להיות החלטה, כי הענין הוא לצערי די רציני ולא הייתי רוצה להיות גורם לאיזה שהוא דבר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה חושבים השרים? לא הייתי רוצה שתתקבל החלטה,

והשרים יפרו אותה.

שר הבטחון מ. דיין:

איני מציע את זה מעבר למשאלה. ואני רוצה לומר למה. יש בינינו לא מעטים שיש להם קשרים חבריים עם הסגל הצבאי. הוא נפגש אתם על רקע חברתי במסיבה או בארוחת ערב, ובדרך כלל מדברים על זה ועל זה. לא הייתי מציע בענין זה החלטה. אבל אני מציע זאת כמשאלה שלא יעסקו בזה. אבל לומר ששרים לא ידברו בכלל עם קצינים ועם אלופים, אם מישוו נפגש אתם לארוחה או לפגישה, לא הייתי אומר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה יכול להיות גם עם ארוחה וגם בלי ארוחה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מתארת לי שיש שרים...

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש שרים שקצינים אינם רוצים לדבר אתם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני יודעת אם הקצינים מאושרים, אבל חשדים מאושרים בכל אופן. אי-אפשר להתעלם מדברים אנושיים. ישנם שרים, שזהירות שלהם עם קצינים אינה מתחילה מזה, שהקצין בא לספר לשר על זה ועל זה, מדוע אין מעלים את זה ומדוע אין מורידים את זה, כי אם הזהירות היא בדברים חיוביים יותר ורציניים יותר. האם להגיד להם אסור לכם להפגש אתם? אולי ייפגשו ויתחילו לדבר על זכרונות וכבר יתעורר חשד מי יודע על מה הם מדברים. לא הייתי רוצה שנקבל החלטה שאי-אפשר יהיה לעמוד בה וזה רק יעורר חשדות.

המשאלה שהעלה שר הבטחון היא לפי דעתי צודקת, ששדים אינם צריכים להיות שותפים לתסבוכת שישנה עכשיו בין אלופים אחדים בצבא - אני מקווה לא רבים.

חשד י. גלילי :

זה חל גם על תסבוכות נוספות ולאו דווקא על זה.

ראש הממשלה ג. מאיר :

אלופים צריכים להבין שהם אינם יכולים לבוא לשד ולרצות להכניס אותו לענין ששד אינו יכול לדעת אותו. עוד כשהייתי אזרחית מאושדה סתם, ביקש אלוף שיחה אתי. מדוע לא? הוא בא וסיפר לי ספורים. אמרתי לו: מה אני בכלל בקשר לזה? מה אתה מספר לי על הדברים האלה?

חשד י. גלילי :

היתה לו אינטואיציה.

ראש הממשלה ג. מאיר :

אבל לצערי הרב בדברי שמואל תמיר בכנסת שמעתי הד לדברים אלה. הבינותי שאותו אלוף וודאי בחר לא רק בי, אלא בחר גם בשמואל תמיר ובאורי אבנרי, ואלה מביאים את זה ישר לכנסת. שרים אינם עושים זאת. אבל אלופים צריכים להרגיש שאין מדברים אתם על ענינים אלה. לזה ישנו שר הבטחון וישנו הרמטכ"ל וישנו המטה הכללי, יש מי שמטפל בזאת. המשאלה היא שלא יתערבו.

שר הבטחון מ. דיין:

יכול ראש הממשלה להכנס לענין, אם אני רוצה או

הרמטכ"ל רוצה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם יהיה לך, שר הפנים, אלוף, שהכרת אותו לפני עשרים שנה, ייכנס גם כן לביתך.

השר י. ספיר:

אני מבין שאין זה חל על שום יחסים חברותיים

שיכולים להיות אסורים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הם אינם OUT OF BOUNDS.

השר י. ספיר:

איני חושב שקצינים הם קאסטה האסורה במגע. אם קצין בא לאיוז מסיבה והוא נפגש עם ידידים, יכול הוא לדבר אתם על עצים ועל אבנים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

## בוזה אין סכנה.

חשד י. ספיר:

אבל עצים ואבנים יכולים גם להיות חלק מפעולה

צבאית.

בענין מינויים: אני מבין יפה מאד שאם יגיעו דברים לידי כך, שמשהו מחברי הממשלה יחשוב שנעשה פה איזה דבר שלא בסדר, ישנו השולחן הזה, והשד יכול לבוא הנה ולשאול את שר הבטחון: שמעתי, קראתי בעתונות, מה זה? הוא יכול לשאול זאת או פה או בועדת חשדים לעניני בטחון. זו חובה לדעת, כמו ששמענו היום מפי שר הבטחון שלפי מיטב הכרתו אין פה שום דבר אחר מאשר בעיות שאין בהן מקום להתערבותם של שדים. אבל חברי ממשלה או חברי ועדת חשדים לעניני בטחון, מתוך כל הדו"חות שאנחנו מקבלים בשנחים מסויימים, אנחנו מקבלים רק אינפורמציה חלקית. זה גם לא יכול להיות אחרת. אבל נניח אם אני או כל חבר אחר בממשלה פונה לרמטכ"ל ואומר לו, אני מתעניין בבעיה מסויימת הנוגעת לשדיון, האם יכול אני, ברשותך שר הבטחון, לפנות אליו ולומר: יש לי כמה שאלות, שהייתי רוצה לברר ולקבל אינפורמציה (לא חוג)? אני חושב שהדבר הזה מותר.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע שחפנה אלי ואז בהחלט תוכל לקבל את האינפורמציה. נשלח לך את הקצין, לא קצין מסויים כי אם משהו שיכול להסביר לך את הנושא שבו אתה מתעניין. חוץ מזה אני אומר: כל שרי הממשלה מוזמנים - ואני הייתי מאד רוצה בזאת שייענו להזמנה - לבקר יותר בעצב ובקוים וללמוד יותר את העצב בצורה זו או אחרת. אם בצורה מסודרת - אדרכא. ואם רוצים לעשות זאת בצורה מרוכזת, ישנו מזכיר הממשלה, יוכלו לעשות זאת החל מהקוים וכלה ביחידות וילמדו מה זה שדיון ומה זה חיל האויר, הן בימי עיון והן בביקורים בכל מה שרוצים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני חושב שיש משהו בין העמדה למשפט ובין קריאה  
לשר הבטחון או לרמטכ"ל של הקצין ולומר לו, חביבי, כך אינם עושים.

שר הבריאות י. ברזילי:

בין קריאה למשפט ובין קריאה לסדר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בדיוק ככה. אני ממליץ שהדבר הזה ייעשה.

דבר שני אני רוצה לומר בהקשר לדבריו של השר  
יוסף ספיר: אין כל קושי בכך. אני עצמי רציתי לדעת מראש אמ"ן אינפורמציה  
נוספת על "אל-פתח". פניתי לשר הבטחון ובאמצעותו לרמטכ"ל, וזה סודר. כלומר  
הפגישה לא יצאה לפועל מפני שאני חליתי, וזה ענין אחר. אבל אין כל קושי לסדר  
פגישה כזאת. אבל זה צריך להיות דבר מסודר. אם שר יודע שאין זה לתועלת הענין,  
כאשר הוא נפגש בחברה סוציאלית או במקום אחר עם אלוף, וזה מתחיל לשפוך לפניו את  
דמעותיו, יאמר לו השר: חביבי, אתה יודע, אני יכול בענין זה לעשות מאומה. אם  
אתה רוצה לדבר אתי דווקא, זה צריך לבוא דרך שר הבטחון. בזה גמרת את הענין.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הכל ברור עכשיו.

505. עזבון אורח בריטניה - שמעון נסים ז"ל

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בבריטניה נפטר יהודי בשם שמעון נסים עליו השלום והוא השאיר חלק מהרכוש שלו למדינת ישראל. בצוואה שלו כתוב: לראש ממשלת ישראל ולממשלת ישראל בנאמנים של עם ישראל. הוא השאיר בית בלונדון ושם רהיטים, דברי אמנות, כתבים וספרים.

ביחס לבית אנחנו ראשית כל מבקשים החלטה לקבל בשם המדינה את הרכוש שהוא ציווה למדינה. ביחס לדברי האמנות, אני מבקש למנות ועדה מצומצמת, שהיושב-ראש שלה יהיה מר פטר אלמן ממשרד המשפטים, איש מומחה לחוק העזבונות באנגליה, מר מ. קניוק, יושב ראש איגוד המוזיאונים בישראל ומר ל. רחמני מאגף העתיקות והמוזיאונים במשרד החנוך והתרבות, שהם יביאו הצעות בניהולן לוועדת השרים לעניני עזבונות. מה שנוגע לספרים ולכתבים, אני מבקש להטיל על ועדת השרים לעניני עזבונות להעבירם לאוניברסיטה העברית בירושלים, כפי שכתוב בצוואה. אם האוניברסיטה העברית תגלה חוסר ענין בזה - להעבירם לאוניברסיטה אחרת.

אני מציע לקבל את ההחלטות המונחות לפניכם.

שר הדואר י. ישעיהו:

מה ערכו של העזבון?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אומדים את זה בכמה רבבות אלפי שטרלינג.



סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

נערך ויכוח ממושך בין משרד החוץ לבין משרד האוצר על היעוד של העזבון. באיזה מקום יוכרע מה יעודו? השגרירות בלונדון בתמיכת משרד החוץ רוצה להפוך את הנכס הזה למרכז לפעילות תרבותית עברית בלונדון, בעוד שהאוצר נוטה - איני יודע אם רק האוצר - להפוך את הנכס לכסף.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מדובר על הבית?

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

הבית הוא נכס גדול, האוצר רוצה להפוך אותו לכסף ולחשק אותו בארץ. אני תומך בהצעה על הקמת המרכז העברי בלונדון בידיעתי איזה שירות זה יכול לתת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יש ועדת שרים לענייני עזבונות. היא גם תדון על

עניין היעוד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אפשר לראות זאת כהחלטה.

מ ח ל י ט י ם :

א. לקבל בשם המדינה את הרכוש שהמנוח שמעון נסים ציוה למדינת ישראל, בצוואה, שתצלומה שמור במזכירות הממשלה.

ב. למנות ועדה אשר מתפקידה יהיה להביא המלצות בפני ועדת השרים לעניני עזבונות, בדבר דרכי הטיפול בחפצי האמנות שהם חלק מן העזבון.

ג. הרכב הועדה יהיה:

1. מר פ. אלמן, עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה - יו"ר.

2. מר מ. קניוק, יו"ר איגוד המוזיאונים בישראל.

3. מר ל. רחמני, אגף העתיקות והמוזיאונים במשרד החנוך והתרבות.

ד. אין ועדת השרים לעניני עזבונות קשורה בהצעות שיועלו על ידי הועדה.

ה. ועדת השרים לעניני עזבונות תחליט על דרכי הטיפול בחפצי האמנות לאחר שתדון בהמלצות הועדה הנזכרת בפיסקה ב.

ו. 1. הספרים והכתבים של המנוח יועברו לידי האוניברסיטה העברית בירושלים לטיפול בהתאם לסעיף 5(ג) בצוואה.

2. אם האוניברסיטה תסרב לקבל את הספרים והכתבים, יוצעו הללו לאוניברסיטה אחרת בישראל כפי שתקבע ועדת השרים לעניני עזבונות, על מנת שזו תטפל בספרים בהתאם לסעיף 5(ג) לצוואה.

506. החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בע"מ

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כל חברי ועדת חשדים לעניני ירושלים מהווים את הדירקטוריון של החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בע"מ, וראש הממשלה הוא היושב-ראש של הדירקטוריון. כל אחד מהחברים מינה פקיד בכיר במשרדו בתור דירקטור-חליף, כדי שהדירקטור-החליף יוכל להמשיך בפעולתו וכדי לא להטריד את ועדת חשדים אלא בענינים חשובים. נציגו של ראש הממשלה היה יהודה תמיר. אבל הוא איננו פקיד ממשלתי. יש צורך לתקן את התקנות כדי שיהודה תמיר יוכל להמשיך להיות חבר הדירקטוריון סוג ב' ושהוא יהיה גם היושב-ראש. בעביל זה צריכים לקרוא לאספה כללית. בסך הכל יש לממשלה היום מניה אחת, מחר תהיה עוד מניה אחת מדרגה נמוכה יותר לשר האוצר, או אפילו היום תהיה לו מניה כזאת, וראש הממשלה וכן כל שר שהוא חבר ועדת חשדים העליונה לעניני ירושלים ישמחף בזה. זהו דבר פורמלי, אבל צריך לעשות זאת, כדי שהועדה תוכל להתחיל בעבודתה מאחד באפריל ושיהודה תמיר יהיה היושב ראש של הדירקטוריון כחבר מסוג ב'.

חשד י. ספיר:

נאמר "כל שר". זאת אומרת שיכולים להיות באספה

כללית כל חברי הועדה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כל שר הרשאי לייצג את הממשלה.

חשד י. ספיר:

מי יחליט שייצג?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ראש הממשלה.

חשד י. ספיר:

זה לא כל כך ברור.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה לא כל כך ברור, אבל זה ברור מאד.

חשד י. ספיר:

זוהי הכוונה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

זוהי הכוונה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בפעם הראשונה אשב עם ידידי שרף, נעשה ויכוח

בינינו ונחליט.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה ז. שרף:

## אנחנו נהיה האספה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כן.

מ ח ל י ט י ס - ראש הממשלה וכן כל שר שהוא חבר ועדת השרים העליונה לעניני ירושלים, רשאי לייצג את הממשלה כמחזיקה במניה א' בחברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בע"מ, באספה כללית של החברה הנ"ל.

507. המלצות הועדה המשותפת לממשלה ולסוכנות היהודית להצבת יד לזכרו של ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל

סגן ראש הממשלה וחבר לקליטת העליה י. אלון:

הועדה המשותפת לממשלה ולסוכנות היהודית להצבת יד לזכרו של ראש הממשלה המנוח לוי אשכול זכרוננו לברכה קיימה שתי ישיבות והחליטה על שלושה מפעלים שישאו את שמו של לוי אשכול ז"ל, שיש בהם לדעת הועדה כדי לבטא את פועל חייו ועיסוקיו האופייניים בפעולתו הציבורית:

א. לאחד את חבל מעון עם חבל הבשור, שבעיקרו עוד איננו מיושב (חבר ח. גבתי: איננו קיים, יש רק חבל מעון) - במערב הנגב ולהסב את שם חבל-הארץ והמועצה האזורית על שמו של אשכול ז"ל; זה ייקרא "המועצה האזורית אשכול". התחומים של המרחב הם כדלקמן: מצד דרום מערב ישנה רצועת עזה, מצפון - המועצה האזורית שער הנגב, מצפון-מזרח - המועצה האזורית עזתה, במזרח - המועצה האזורית מרחבים, ובדרום-מזרח - המועצה האזורית רמת הנגב. הכוונה שבחבל זה ייכללו כל היישובים שהם כבר כלולים בתחום השיפוט של המועצה האזורית מעון והיישובים החדשים שיוקמו דרום-מערבה למרחב זה.

הנושא נידון עם שר החקלאות, עם ראש המחלקה להתיישבות ועם שר הפנים היושב בוועדה הלא-הכי. בעצם ההצעה הזאת נתקבלה פה-אחד.

ההנחה היא שאילו היינו קוראים רק לחבל על-שמו מבלי לקשור זאת עם המועצה האזורית, גורלה היה כגורל הנצחתו של מנחם אוסישקין ז"ל, כאשר קראו למספר יישובים "חבל מצודות אוסישקין", ולא נשאר זכר מזה, כי זה לא חופף ארגון חי ופעיל. המימשל האזורי בארץ הוא מוסד חשוב, ויש לתת ביטוי חשוב לענין. השם מעון יבוטל אלא אם ועדת השמות תחליט לקרוא לאחר היישובים מעון. זהו שם שאין אליו יחס מיוחד.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מה זאת המועצה האזורית אשכול? זהו דבר מוניציפלי.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זהו דבר קטן? זה כולל 20 יישובים. זה יהיה כמו שאומרים "המועצה האזורית הגליל העליון". זהו שם חי ומופיע כל שבוע בעתונים. זה מקיף פעילות מוניציפלית גדולה, היא פועלת בשם כל היישובים בחבל, יש שם קבוצים ומושבים, ואולי עוד יוקם שם מרכז כפרי. התיעצנו בענין זה גם עם הגברת מרים אשכול. הועדה ראתה בזאת את הביטוי העיקרי להקמת יד לזכרו של אשכול ז"ל.

ברור שגם שם הבשור איננו ננחק מהמפה. חבל כזה לא היה קיים קודם פרט להצעתו של אשכול עצמו שדאה בחבל הבשור עתיד התיישבותי גדול. באופן טבעי קראו לזה חבל הבשור בגלל נחל הבשור שנשפך לים התיכון. איננו עושים עוול לנחל הבשור, כי נחל הבשור יישאר. אבל החבל בא לידי ביטוי בחיי יום יום על ידי המועצה האזורית, והשם של המועצה האזורית יישאר בחיי יום

"מועצה אזורית אשכול". הענין הובא גם למועצה האזורית, ושם הוחלט על ההצעה פה אחד. גם זהו גורם חשוב.

ב. הצעה שניה היא, להסב את שמו של מאגר-המים הגדול בבקעת בית נטופה, שהוא חלק ממוביל המים הארצי, על שמו של אשכול ולקרוא לו "אגם אשכול". גם זאת ביררנו עם שר החקלאות ועם הנהלת חברת "מקורות". שני הגורמים האלה ממליצים על כך מאד, וגם הועדה קבלה זאת פה אחד. לא ייגרע משמרה של בקעת בית נטופה כי הבקעה נשארת בקעת בית נטופה, היא גדולה, מעניינת ויפה. אבל מאגר המים, שקיבל כבר צורה של אגם יפה מאד, ייקרא "אגם אשכול", וזה כמובן קושר את שמו של אשכול עם מפעל-מים גדול, שלו נתן הרבה מנחשבותיו ומפעילותו.

ג. לקרוא לאחת הנקודות ההתישבותיות, ישוב או האחזות של נח"ל ברמת הגולן על שמו. מה יהיה בדיוק השם ואיזו נקודה תיקרא על שמו, על זאת עלינו לדון עם גורמים הנוגעים בדבר, לרבות ועדת השמות והמתישבים עצמם. אם זה יהיה מושב או קבוץ או נקודת נח"ל, כל זה טעון דיון. את זאת לא נספיק היום לעשות. די שנחליט לקרוא בשם אחד הישובים ברמת הגולן על שמו.

כמו כן הועלו בפני הועדה שלל הצעות על ידי מוסדות, ועדות צבוריות, מועצות וארגונים שונים. החלטנו לתת את חסותנו עליהן, מבלי לתת להן ביטוי לפעולה תקציבית או ממלכתית, אבל ראינו חשיבות כל כך גדולה לדבר, שהועדה כולה מצאה לנכון לרשום אותן ולהביאן לידיעת הממשלה. רשמנו לפנינו איזה מפעלים ישאו בינתיים את שמו של לוי אשכול על פי החלטת הרשויות הנוגעות בדבר:

א. הקרן הקיימת לישראל חטע יער גדול על המדרונים ממערב בקעת הירדן, בערך בשטח המשתרע בין מנחמיה וכוכב הירדן. שם כבר ניטעה חורשה אחת לפני שנה. היא הצליחה מאד. מקווים שזה יהיה יער יפה.

שר החקלאות ח. גבתי :

מערכה מעמק הירדן.

סגן ראש הממשלה ווהשר לקליטת העליה י. אלון :

זה בין עמק הירדן והגליל התחתון.

ב. רשמנו לפנינו שותנות הכוח של חברת החשמל באשדוד ייקראו על שם אשכול. הדבר הזה נעשה ביוזמתו ובטיפולו של שר הפיתוח ושל חברת החשמל.

ג. בפעולה משותפת של משרד השיכון ועיריית ירושלים תיקרא השכונה החדשה במזרח ירושלים, צפונית מזרחית, "שכונת אשכול". אין אני מגדיר עדיין בדיוק אם השם של השכונה יהיה שכונה או קריה או רחוב. הדבר נשאר למשרד השיכון ולעיריית ירושלים. אנחנו רק רושמים לפנינו את היוזמה הברוכה הזאת.

ד. נוסף לכך החליטה הועדה לאשר הצעה של שר האוצר, להעסיק בהנהלתה של הגברת מרים אשכול על מנת שלא לקבל שכר, שלושה עובדים שיעבדו בשכר, על מנת לסדר את הארכיון הגדול של אשכול. זה ייעשה במסגרת משרד ראש-הממשלה. ההערכה היא שעבודה זו תרוש שלוש שנות עבודה. החלטנו, לפי הצעת שר האוצר, לאשר זאת במסגרת התקציב. אין לזה הנצחה, אבל יש לזה ערך גם בתולדות ההתישבות וגם בתולדות המדינה.

שר החקלאות ח. גבתי :



להשלמת ההצעה של חשר אלון בקשר לחבל אשכול  
והמועצה האזורית אשכול אוסיף, כי המועצה האזורית מציעה שגם המרכז האזורי  
שעומדים לבנות שם באזור ההוא, שבו יהיו מוסדות חשירות של האזור, ייקרא על שם  
אשכול.

חשר י. ספיר:

האם אפשר לקבל את ההצעות?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

היה איזה דבר שלא היה ברור לי. כשאומרים "חבל  
אשכול" זה מתקבל על הדעת, זה כמו חבל לכיש, חבל בשור. אבל כשאתה אומר "מועצה  
אזורית אשכול", זה איננו אומר שום דבר. מועצה אזורית זהו מוסד מוניציפלי.  
מועצה אזורית אשכול זה איננו אומר שום דבר לא לשכל ולא ללב. אני מציע את  
השאלה הזאת. אני יודע שאחת ההרצאות החשובות ביותר שנשמעתי ממנו בכל ימי חיי  
זה היה על חבל הכשור, הרצאה שהרצה לפני שנים. זה רשום בסטנוגרמה. אם קוראים  
לחבל "חבל אשכול", זה מתקבל או שאתה מצרף את שני השמות אשכול ובשור, אם אינך  
רוצה לאבד את השם ההיסטורי, או שאתה מייחד את החבל לשמו. זה מתקבל על הדעת.  
אבל מועצה אזורית אשכול איננו אומר שום דבר.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני מבין - מועצה אזורית של חבל אשכול.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

הוא לא אמר ככה.

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

להערתו של שר החקלאות: נכון שהצעה כזאת הובאה לפנינו לקרוא את שמו של אשכול על המרכז הכפרי שיוקם שם. בכל זאת בועדה סוכם היום שלא להחליט על כך, שגם יהיה שיקול לקרוא למרכז הכפרי באיזה שם מהשמות ההיסטוריים, כדי שלא למחוק מהמפה שמות כמו מעון או בשור. לעולם הדבר לא יהיה מאוחר. עוד לא הקימו את המפעל. אפשר להשאיר זאת ליוזמה וגילה מבלי לקשור את זה עם החלטת הממשלה.

שנית, להערתו של שר החנוך: אין סתירה בין מה שאמרתי ובין מה שאמרת. אנחנו רוצים שהמועצה האזורית תהיה חופפת את החבל. יש לחשוש שבמושג "חבל" ישמשו פחות מאשר במושג "מועצה אזורית". החבל בתחומים שציינתי יהיה חופף את "המועצה האזורית אשכול".

שר המשפטים י.ש. שפירא:

"המועצה האזורית לחבל אשכול".

סגן ראש הממשלה וחשד לקליטת העליה י. אלון:

את זאת אני משאיר למשרד הפנים לקרוא לזה "המועצה האזורית אשכול" או "המועצה האזורית לחבל אשכול".

שר הבריאות י. ברזילי:

על כך יודיעו ביום השלושים לאשכול?

ראש הממשלה ג. מאיר:

כן.

מוזכיר הממשלה מ. ארנון:

אולי נודיע על כך היום?

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוץ:

טוב.

מ ח ל י ט י ם - לאשר המלצות הועדה המשותפת לממשלה ולסוכנות היהודית להצבת יד לזכרו של ראש-הממשלה המנוח לוי אשכול ז"ל, כדלקמן:

א. לאחר את חבל מעון עם חבל הבשור במערב הנגב ולהסב את שם חבל הארץ והמועצה האזורית על שמו של לוי אשכול ז"ל. החבל ייקרא "חבל אשכול" והמועצה האזורית תיקרא "המועצה האזורית אשכול". התחומים של החבל יהיו כדלקמן: מצד דרום-מערב רצועת עזה, מצפון המועצה האזורית שער הנגב, מצפון מזרח - המועצה האזורית עזתה, במזרח - המועצה האזורית מרחבים, וכדרום מזרח המועצה האזורית רמת הנגב. הכוונה היא שבחבל זה ייכללו כל הישובים שהם כבר כלולים בתחום השיפוט של המועצה האזורית מעון והישובים החדשים שיוקמו מדרום-מערב למרחב הזה.

מ ח ל י ט י ם :

ב. להסב את שמו של מאגר-המים הגדול בבקעת בית נטופה, שהוא חלק ממוביל המים הארצי, על שמו של לוי אשכול ז"ל ולקרוא לו "אגם אשכול". מפעל זה קושר את שמו של לוי אשכול המנוח עם מפעל מים גדול, שלו נתן הרבה ממחשבותיו ומפעילותו.

ג. לקרוא לאחת הנקודות ההתיישבותיות, ישוב או היאחזות של נח"ל ברמת-הגולן על שמו. המקום המדויק עוד ייקבע.

ד. לאשר העסקת שלושה עובדים, לתקופה של שלוש שנים, לסידורו ולריכוזו של ארכיונו של המנוח. עובדים אלה יעבדו בניהולה של הגב' מ. אשכול, במסגרת משרד ראש-הממשלה.

מציינים כי הועדה רשמה לפניה החלטותיהם של מוסדות, ועדות צבוריות, מועצות וארגונים שונים בדבר מפעלי זכרון לראש הממשלה המנוח ביוזמתם ובאחריותם. ביניהם צוינו:

(א) הקרן הקיימת לישראל תיטע יער גדול על המדרונות ממערב בקעת-הירדן, בשטח המשתרע בין מנחמיה וכוכב הירדן.

(ב) תחנות-הכוח של חברת החשמל באשדוד ייקראו על שם לוי אשכול. הדבר נעשה ביוזמתו ובטיפולו של שר הפיתוח ושל חברת החשמל.

(ג) בפעולה משותפת של משרד השיכון ועיריית ירושלים תיקרא השכונה החדשה במזרח-ירושלים, צפונית-מזרחית, "שכונת אשכול". השדרות החוצות את שיכוני צפון מזרח העיר ייקראו שדרות אשכול.

#### הישיבה ננעלה בשעה 13.20